॥ श्री ॥

प्रासाद मंडन.

भाग १ लो

(नागरादि जात—केशराद.)

पाँचो प्रसिद्ध क नार

अंबाराम विश्वनाथ

मूल्य रुपया २—०—०

મી. અંબારામ વિશ્વનાથ.

અમદાવાદ

MUKUND ART AHMEDABAD

॥ श्री ॥

प्रासाद मंडन.

भाग १ लो.

(नागरादिजात–केशराद.)

मुळ संस्कृत उपरथी गुजरातीमां भाषांतर
तथा
शिल्पकामना नकशा साथे सचित्र.

संशोधन करी छपावी प्रसिद्ध करनार
सोम:रा. अंबाराम विश्वनाथ.
काळुपुर, भंडेरी पोळ, वाणीयाशेरी.
अमदावाद.

आवृत्ति १ ली. प्रत १०००.

संवत १९७०. सने १९१४.

मूल्य रूपिया २ (बे.)

अमदावाद.
पीरमसा रोड उपर निर्मळ प्रिन्टिंग प्रेसमां
लल्लुभाइ ईश्वरभाइए छाप्युं.

પ્રસ્તાવના.

ઇ. સ. પૂર્વે આ સૃષ્ટિમાં આદ્ય ભુદેવાચાર્ય (વિશ્વકર્મા) એ શિલ્પશાસ્ત્ર રચ્યું, અને એ પુસ્તકના આધારે શિલ્પ કારોએ પોત પોતાની અક્કલ પ્રમાણે સુધારો વધારો કરીને ઘણા ગ્રંથો બનાવ્યા છે.

અગાઉ મંડન નામનો સૂત્રધાર (ચિત્રકૂટ) ચિત્તોડમાં થયેલો તે મહા સમર્થ વિદ્વાન હોવાથી અને શિલ્પ કામમાં કુશળતાને લીધે ઉદેપુરના મહારાણા કુંભકરણના આશ્રયતળે રહી શિલ્પશાસ્ત્રના પ્રાચિન ગ્રંથોનો પુનઃ ઉદ્ધાર કરી પોતાનું નામ ગ્રંથની સાથે કાયમ રહે એવા હેતુથી તેણે રુપ મંડન, વાસ્તુ મંડન, પ્રાસાદ મંડન ઇત્યાદિ શિલ્પશાસ્ત્રના ગ્રંથો રચેલાછે તેમની ઉત્પત્તિ અને વિશેષ માહિતી વિષે વાકેફ થવું હોય તેમણે રાજ વલ્લભમાં દ્રષ્ટિ ગોચર કરવાથી સ્પષ્ટ માલુમ પડશે.

પ્રાચિન સમયના શિલ્પશાસ્ત્રના ગ્રંથોનો લોપ મુસલમાની રાજ્યમાં થવાથી શિલ્પ વિદ્યાની વૃદ્ધિ નહિ થઇ હોય એમ સંભવે છે. અને તેમ છતાં કોઇ સ્થળે ગુપ્તરીતે રહી ગયેલા પુસ્તકનો શિલ્પ શાસ્ત્રાભ્યાશી વૃદ્ધ અને અનુભવી પુરુષો હુન્નરાભિમાની હોવાથી, શિલ્પ વિદ્યાની વૃદ્ધિ થવાથી અને કારીગર વર્ગને હુન્નર શીખવાડ્યાથી પોતાનું તેમજ શાસ્ત્રનું અને પો-

तानी उछरती प्रजानुं मान्य रहेशे नहि एवी अदेखा-
ईथी घणा कारीगरोए पुरातनी शिल्पशास्त्रनां पुस्त-
को पेटी पटारा सेवतां कर्यां; ते आखरे उधय, क-
सारीके कुथ्थाने भोग पडवाथी उपयोगी पुस्तको अने
हुन्नरोनो नाश थयो, अगर बाकी रहेलां पुस्तकोना माली
कनो नाश थवाथी अने तेनी प्रजा दुर्गुणी अगर निरुद्य-
मी होवाथी अगर प्रजा नहि होवाथी उपयोगी पुस्तको-
नो उपयोग नहि करवाथी पैसानी लोभी स्त्रीओए
किमती पुस्तको नकामा जाणी स्वार्थांगे चौटामां
वेपारीने त्यां पडीकां बांधवाना कागळो तरीके नजीवी
जुज किंमते वेची दीधां हशे, अने वळी बाकी रहेलां
हशे तेनो कोईए टोपला टोपलीओ बनावीने उपयोग
कर्यो हशे, अने कोईए वळी सरीतामां पधराव्या हशे.
या कोईए अग्निद्वाराए पण नाश कर्यो हशे.

एवीरीते घणा स्थळे प्राचिन पुस्तकोनो नाश
थवाथी शिल्प विद्या शीलातळे दबाइ गई अने वृध्ध
अनुभवी कारीगरो जे कोई रह्याते हुनराभिमानी
थया, एटले पोताना (सगां वहालां) सिवाय कोईने
शीखवाडे नहि जेथी करी शिल्प विद्याना कारीगरो
पोतानी विद्यामां कुशळता (उत्तेजन) पाम्या नहि,
अने पोतानी विद्यामां तदन अणजाण्या रहेवाथी
उद्यम हिण थया, एटले विद्यानो तथा शिल्पी भाई

ओनी प्रजानो (अदेखाईथी) उदय थयो नहि, तेनुं कारण एज के शिल्प विद्यानो अस्त थवाथी गरीब स्थितीना थया.

परंतु कोई स्थळे जुना ग्रंथो रही जवाथी हालनान्यायी राज्यमां ते विद्यानी वृध्धि थाय एवी आशा छे. कारणके प्राचिन समयमां शाळाओ हती नहि, अने कोई विद्याभिलाषि पुरुषो भणवानी खातर (पुरोहित के गुरुना आश्रममां रही, गुरुद्वाराए) खानगी अभ्यास करता, ते समय केवळ मूळभाषा संस्कृत हती.

हवे हालन्यायी राज्यमां तो स्थळे स्थळ गुजराती, संस्कृत विगेरे शाळाओ स्थपाई छे, अने विद्यानो बहोळो फेलाव थवाथी (घणा मनुष्योए थोडी घणी संस्कृत, गुजराती विगेरे विद्या संपादन करी) विद्यानी वृध्धि थई छे, माटे प्राचिन संस्कृत ग्रंथ (प्रासाद मंडन) ने प्राकृत (संस्कृत उपरथी गुजराती) भाषांत्तर करावी स्वदेशी भाइओने आधुनिक समयमा शिल्प कामनो लाभ मळवा खातर श्रेयईच्छी आ पुस्तक छपावी जग प्रसिध्ध करवाथी सर्वने सरखुं उपयोग लागे एवा हेतुथी अमोए घणो परिश्रम लई सुगमताने माटे नकशा विगेरे अंदर दाखल कर्या छे. ते प्रमाणे शास्त्राधारे कार्य करे या

करावेतो कोई प्रकारे विघ्न आवे नहि, अने सुख प्राप्त थाय.

सदरहु पुस्तकनी विद्याना उपयोग वडे स्वदेशीभाईओ कारिगर बनशेतो अमने पडेलो परिश्रम सफल थयो एममानीशुं.

सदरहु पुस्तक छपावी बहार पाडवा अमारो हेतु घणा दिवसथी हतो, परंतु समयनी अनुकुळता नहि होवाथी तथा तेमां घणी अडचणो आवी पडवाथी ते विचार अमोए मोकुफ राख्यो हतो परंतु हाल घणाजनो (शिल्पी भाईओ विगेरे) ना अति आग्रहना लीधे (स्वदेशीभाइओनुं हित, विद्यानी वृध्धि अने पुस्तकनो पुनः उध्धार थाय ते माटे) सदरहु ग्रंथ अमोए छपावी बहार पाडयो छे.

सरदहु ग्रंथमां गाम कासंद्रावाळा केशवलाल केवळदास भावसार तथा भाई मुळशंकर चकुभाई. शर्मा, अने बीजा स्नेहीओए जे परिश्रम लई अमने मदद आपी छे तेथी तेमनो हुं अति आभार मानुं छुं.

व्हाला वांचक वृंदोने म्हारी नम्र विनंती छे के सदरहु ग्रंथमां (श्लोक या अर्थमां, लघुगुरु अक्षरमां, या रहस्व दिर्घमां या कानामात्रमां) जे कांईभुलचूक आवी होय तथा हस्त दोष, द्रष्टि दोष विगेरे जे कोइ दोष रह्यो होय तो ते प्रीय वांचनार

विद्वजनो पोतानी विद्वताथी अने अतुल गुणथी सुधारी वांचवा कृपा करशो एवी मारी विद्वजनो प्रत्ये नम्र विनंती छे.

छपावनार—सोमपुरा अंबाराम विश्वनाथ.
काळुपुर भंडेरीपोळमां वाणियाशेरी.
अमदावाद.

स्तुति.

॥ श्रीगणे शायनमः ॥

अथ—प्रासाद मंदन ग्रंथना प्रारंभमां देवताओने नमस्काररुप मंगळ करीए छीए. ॥

गजवदनम, चीन्त्यं तीक्ष्णदंतंत्रिनेत्रं ।
बृहदुदरम,शेषं भूतराजं पुराणं ॥
अमरवरसुपूज्य रक्तवर्णंसुरेशं ।
पशुपतिसुतमीशं विघ्नराजंनमामि ॥ १ ॥

भावार्थ—जे गजानन (गणपति) नुं सूंढथी युक्तम्हों छे, अने अचिन्त्य (चिंतन थइशके नहि) एवुंजेनुं स्वरूप छे. वळी जेने तिक्षण दांत अने त्रण नेत्र छे, तेमज मोटुं पेटछे जे सर्व प्राणि मात्रनुं उत्पत्ति कारण छे, एटले पुराण मूर्त्तिछे अने जेनुं पूजन सर्व देवो करे छे. एवा देवोमां श्रेष्ट रातावर्ण (रंग) ने धारण करनार अने शंकरना पुत्र जग-

तूना नियंता एवा विघ्न हर्ता गणपतिने अमो ग्रंथना प्रारंभे प्रणाम करीये छीए. ॥

श्री सरस्वत्यै नमः

दोर्भिर्युक्ताश्चतुर्भिः स्फटिकमणीमयीभक्षमाणंदेवाना ।
हस्तेनैकेनपद्मंसितम पिचशुकं पुस्तकं चापरेण ॥
यासाकुंदेन्दुशंखस्फटिकमणिनिभाभासमानासमाना ।
सामेवाग्देवतेयंनिवसतुवदनेसर्वदासुप्रसन्ना ॥ २ ॥

भावार्थ—चार हाथवाळां अने स्फाटिक मणियुक्त रुद्राक्षनी माळाने धारण करवावाळां एक हाथमां कमळ अने बीजा हाथमां पुस्तक धारण करवा वाळां वळीजे कुंदपुष्प (धोळुं पुष्प) चंद्र,शंख अने स्फाटिक मणि समान श्वेतवर्णथी शोभे छे. एवां वाग्देवी (सरस्वति) ए मारा मुखमां प्रसन्न थईने सर्वदा निवास करो ॥ २ ॥

श्री विश्वकर्मणे नमः

॥ श्लोक ॥

विश्वकर्माचतुर्बाहु अक्षमालांचपुस्तकं ।
कंबाकमंडलुंधत्ते त्रिनेत्रोहंसवाहनः ॥ १ ॥

भावार्थ—विश्वकर्माने चार हाथ छे, एक हाथमां स्फाटिकनी माळा, बीजा हाथमां पुस्तक, त्रीजा हाथमां गज अने चोथा हाथमां कमंडळ धारण करेलां छे, त्रण नेत्र छे, अने हंसनुं वाहन छे. ॥१॥

श्री गणेशाय नमः

प्रासाद मंडन.

भाग १ लो.

नागरा-जात-केशराद.

अथ श्री प्रासाद मंडनः गुर्जर टिक्या समेतः लिख्यते ॥ प्रारंभ ॥

॥ श्लोक ॥

गणेशायनमस्तस्मै निर्विघ्न सिद्धि हेतवे ॥
आदिगौरि समुद्भूत तेजसांसंभवायते ॥ १ ॥

अर्थ—कार्य निर्विघ्न थवा माटे तेजना उत्पन करनार एवा पार्वती पुत्र गणपतिने प्रणाम करिये छिये ॥ १ ॥

॥ श्लोक ॥

महामायेतियागीता चिन्मयामुनिसत्तमैः ॥
करोतिवाग्विलासंमे जिह्वायांसासरस्वती ॥२॥

अर्थ—चैतन्यरुप एवां महामाया ए प्रमाणे रुषि मुनियोथी जे गवाय छे ते सरस्वति देवि महारि जिह्वा (जिभ)मां वशीने वाणीनो विस्तार करो ॥ २ ॥

॥ श्लोक ॥

सृष्ट्याद्य सूत्रधारस्य प्रासादाद्विश्वकर्मणः ॥
प्रासाद मंडनंब्रूते सूत्रधारेषु मंडनं ॥ ३ ॥

अर्थ—सृष्टिना आदि सूत्रधार एवा विश्वकर्मानी प्रसन्नताथी शिल्पीनो अलंकाररुप प्रासाद मंडन नामे ग्रंथ कहेवाय छे ॥ ३ ॥

॥ श्लोक ॥

गृहे षुयोविधिः प्रोक्तः विनिर्वेश प्रवेशने ॥
स एव विदुषाकार्यो देवतायतनेष्वपि ॥ ४ ॥

अर्थ—घरो बांधवामां अने नीकलवामां तथा पेसवामां जे विधि कहेलो छे तेज विधि देवालयोमां पण जाणवो ॥ ४ ॥

॥ श्लोक ॥

हेमाद्रेरुत्तरेपार्श्वे गत्वादारुवनंपरं ॥
पावनं शंक रस्थानं तत्रसर्वैः शिवोऽर्चित ॥५॥

अर्थ—हिमालय पर्वतना उत्तर भागमां श्रेष्ट एवुं वृक्षोनुं वन छे त्यां पवित्र शंकरनुं स्थान छे त्यां जइने सर्वे (देव दैत्यो) ये शंकरनी पुजा करि ॥ ५ ॥

॥ श्लोक ॥

प्रासादाकार पूजाभि र्देवदैत्यादिभिःक्रमात् ॥
चतुर्दश समुत्पन्नाः प्रासादानां च जातयः ॥६॥

अर्थ—ए वनमां देव दैत्य विगरे चौद लोको देवालयना आकार करी शंकरनि पुजा करी तेथी चौद जाति देवालयनि प्रगट थइ ॥६॥ (तेमां आठ श्रेष्ट जाति नीचे प्रमाणे)

॥ श्लोक ॥

नागरा द्राविडाचैव भूमिजालतिना तथा ॥
सावंधारा विमानादि नागरा पुष्पकाङ्किता ॥७॥

अर्थ—१ नागरादि प्रासाद जाति, २ द्राविडादि, ३ भूमिजादि, ४ लतिनादि, ५ सावंधारादि, ६ विमा-

नादि (विमान आकारे), ७ नागरादि (पुष्पना आकारे) ॥ ७ ॥

॥ श्लोक ॥

मिश्रकातिलकैः संगैरष्टौ जातिषुचोत्तमाः ॥
सर्वदेवेषु कर्त्तव्या शिवस्यापिविषेषतः ॥ ८ ॥

अर्थ—मिश्रकादि, ए आठ प्रासाद जातिमां उत्तम छे माटे तेने तिलक साथे युक्त करवां माटे सर्व देवने अने शंकरने अर्थे ए आठ जातिमांनां प्रासाद करवां ॥ ८ ॥

॥ श्लोक ॥

प्रासादानां च सर्वेषां जायते दश भेदता ॥
चतुर्दश प्रवर्त्तंते ज्ञेयालोकानु सारतः ॥ ९ ॥

अर्थ—दरेक जातिना प्रासादना दश दश भेद छे हवे प्रथम जे चौद भेद कह्या छे तेमना प्रकार बीजा ग्रंथोथी जोवा ॥ ९ ॥

॥ श्लोक ॥

लक्ष लक्षण अभ्यासो गुरुमार्गानुसारतः ॥
प्रासादभवनादिनां सर्वं ज्ञानमवाप्यते ॥ १० ॥

अर्थ–ए प्रमाणे लाख (अनेक) लक्षणो प्रासाद जातिओनां गुरुद्वारा अभ्यासथीज थाय छे ॥१०॥

॥ श्लोक ॥

शुभलग्ने सुनक्षत्रे पंचग्रह बलान्विते ॥
माससंक्रान्ति वत्सादि निषिद्धकाल वर्जिते ॥११॥

अर्थ–सारु लग्न सारु नक्षत्र अने पांच ग्रहनुं बल जोइने अने उक्तमास तथा संक्रातिमां वत्सादि निषिद्धकाल त्याग करिने प्रासादनो समारंभ करवो ॥ ११ ॥ (प्रासादनुं खात विधि नीचे प्रमाणे)

॥ श्लोक ॥

सर्वदिक्षु प्रवाहोवा प्रागुदक् शंकरप्लवा ॥
भूमौ परिक्ष्य संकुर्या त्पंचगव्येन कोविदः ॥१२॥

अर्थ–(ज्यां प्रासाद करवो होय ते पृथ्विनी चारे बाजु निश्चय करिने जे खुणामां खात मुहुर्त्त आवतुं होय त्यां अथवा मध्य भागमां गर्त (खाडो) करवो पृथ्विनी शल्यशोधनादि परिक्षा करीने पछी गर्त कारि जल खाडो उभरातां सुधि रेडवुं तेज जलनो प्रवाह पूर्व, उत्तर के इशान तरफ जायतो श्रेष्ट फल आपे ए प्रमाणे जोइने पछिज निकलोलि मृतिका

पाछि खाडामां पुरवि तेना उपर पंचगव्यथी विद्वाने शुद्ध करवुं ॥ १२ ॥

॥ श्लोक ॥

मणिसुवर्णरौप्येण विद्रुमेण फलेन वा ॥
चतुःषष्टि पदोवास्तु लिखेद्वापिशतांसकैः ॥१३॥

अर्थ—मणि (माणक) सुवर्ण, अगर रुपु अथवा परवालां अथवा फलवडे चोसठ पद अथवा सो पदनो वास्तु करवो ॥ १३ ॥

॥ श्लोक ॥

पिष्टेनवाक्षतैः शुध्वैः ततो वास्तुं समर्चयेत् ॥
पुर्वोक्ते न विधानेन बलि पुष्पादि पूजयेत् ॥१४॥

अर्थ—अगर लोट अथवा चोखाथी पण, वास्तु रचवो. पूर्वे जे विधि कही छे ते प्रमाणे बलिदान वास्तु देवने अर्पण करीने पुष्प विगेरेथी पूजन करवुं ॥ १४ ॥

॥ श्लोक ॥

इन्द्रोवह्निः पितृपतिः नैऋतो वरुणो मरुत् ॥
कुबेर ईशः पतयो पूर्वादिनां दिशाक्रमात् ॥१५॥

अर्थ–इन्द्र, अग्नि, यम, निरूति, वरुण, वायु कुबेर, शंकर ए आठ देवोनुं पूर्वादि दीशाथी अनुक्रमे सृष्टिमार्गे स्थापन करवुं (पूर्व, अग्नि कोण दक्षिण ए प्रमाणे) ॥ १५ ॥

॥ श्लोक ॥

दिक्पालः क्षेत्रपालश्च गणेश श्चंडिका तथा ॥
णतेषां विधिवत्पूजा कृत्वाकर्म समारभेत् ॥१६॥

अर्थ–दिक्पाल क्षेत्रपाल गणेश (गणपति) चंडिका विगेरे देवोनि विधिवत्पूजा करिने वास्तु(प्रवेश) कर्मनो आरंभ करवो ॥ १६ ॥

॥ श्लोक ॥

धनमिनस्थितेसूर्ये गुरौशुक्रेऽस्तगेविधौ ॥
वैधते च व्यतिपाते दग्धायां न कदाचन ॥१७॥

अर्थ–धन अने मीन राशिना सूर्य होय त्यारे अने गुरु शुक्र ने चंद्रनो अस्त होय त्यारे अने वधृति तथा व्यतिपात योगमां अने दग्धा तिथिमां वास्तु करवो नही ॥ १७ ॥

॥ श्लोक ॥

कन्यादिनांत्रिके सूर्यै द्वारं पूर्वादिषु त्यजेत् ॥
यंत्रवत्स मुखंतत्र स्वामिनोहानिदंकते ॥ १८ ॥

अर्थ—कन्यादि त्रण त्रण राशीना सूर्यमां पूर्वादि द्वार करवां नहि (एटले कन्या, तुला, वृश्चिक ए त्रण राशीना सूर्यमां पूर्व दिशा सामु बारणु मकवुं नही अने धन, मकर, कुंभ ए त्रण राशीना सूर्यमां दक्षिण दिशा सामुं बारणुं मुकवुं नहि ए प्रमाणे मीनादि त्रण राशिमां पश्चिम अने मिथुनादि त्रण राशिमां उत्तर द्वार मुकवुं नहि) शाथीजे वत्स मुख उपर कहेली दिशामां रहेछे माटे द्वार मुके तो स्वामीनो नाश करे ॥ १८ ॥

॥ श्लोक ॥

आयोऽव्ययर्क्षमंसश्च भित्तीबाह्येसुरालये ॥
ध्वजायो देवनक्षत्र व्ययांसौप्रथमंशुभं ॥ १९ ॥

अर्थ—आय, व्यय, नक्षत्र, अंशए चारे देवालयमां भिंतथी बहार मेळववां, तेमां ध्वजाय अने देव गणनुं नक्षत्र अने पहेलो व्यय तथा अंश ए शुभ जाणवां ॥ १९ ॥

॥ श्लोक ॥

देवास्ते मरुतां गेहे वृषसिंह गजाः शुभाः ॥
आयादून व्ययश्रेष्ठः पिशाचोता समोधिकः २०

अर्थ—देवताना देरामां वृष, सिंह, गज ए त्रण आय श्रेष्ठ जाणवा वळी आयथी व्यय ओछो होयतो सारो समजवो अने समान के अधिक होयतो पिशाच जाणवो, ते नबळो समजवो ॥ २० ॥

॥ श्लोक ॥

देवतानां गृहं चिंते दायादंग चतुष्टयं ॥
नवांगनाडी वेधादि स्थाप्य आयव्ययौमिथः२१

अर्थ—देवालयनुं क्षेत्रफल चिंतविने निश्चय करीने आयव्यय परस्पर लखीने आयथी उपर कहेलां (आय, व्यय, अंश, नक्षत्र) चार अंग मेळववां, अने नाडी, वेध इत्यादि नव अंग मेळववां ॥२१॥

॥ श्लोक ॥

आयादि चिंतनं भूमि लक्षणं वास्तु मंडलं ॥
मास नक्षत्र लग्नादि चिंतनं पूर्व शास्त्रतः ॥२२॥

अर्थ—आयादि चिंतन, पृथ्वि लक्षण, वास्तुनुं

मंडल, मास, नक्षत्र, लग्न इत्यादि बीजा ग्रंथो (राज वल्लभ) ने मानी जोवुं ॥ २२ ॥

॥ श्लोक ॥

रात्रौदिक् साधनं कुर्यात् दीपसूत्र ध्रुवात्तथा ॥
समेभूमि प्रदेशेजु शंकुर्भिदिवसेऽथवा ॥ २३ ॥

अर्थ—दिवसे वा रात्रिये गमे ते वखते शंकु (खिलीयो) नंग ५ तैयार करावीने पछी रात्रि पडे त्यारे दीवानी अग्र शिखा ध्रुव तरफ सिधि लिटीए राखीने (शुभ मुहूर्तमां) उत्तर दक्षिण तथा मध्यमां शंकु रोपण करवुं ए प्रमाणे उत्तर दक्षिण निश्चय करी ते उपरथी पूर्व पश्चिममां शंकुरोपण करवुं एवी रीते दीक साधन करवुं ते देवालयनी जगा समान जोइये (उंची नीची न होवी जोइये) ॥ २३ ॥

॥ श्लोक ॥

नामवास्तुं समालोक्य कुर्याद्वास्तुविधि सुधिः ॥
पाषाणान्तं जलान्तंवा ततः कुर्मं निवेशयेत् २४

अर्थ—वास्तु शास्त्रमां खात करवामां नागचक्र कहेलुं छे ते तपासीने जे संक्रान्तिमां जे खुणे खात

आवे त्यां खात (गर्त) करी वास्तु पूजन करवुं पछी (पथ्थरवाली जमीनमां) पथ्थर नीकले त्यां सुधि (अने बीजी जमीनमां) पाणी नीकले त्यां सुधी खोदीने कुर्मशिलानुं स्थापन करवुं ॥ २४ ॥

॥ श्लोक ॥

अर्धाङ्गुलोभवेत्कूर्म एकहस्ते सुरालये ॥
अर्धाङ्गुलात्ततोवृद्धिः कार्यातिथिकरावधिः २५

अर्थ—एक हस्तना देवालयमां अर्धा आंगलनी कुर्मशिला करवी, अने एक हाथथी मांडीने पंदर हाथ सुधीनुं देवालय करवुं होयतो अनुक्रमे प्रति हस्त अर्धो अर्धो आंगल कुर्मशिला मोटी करवी ॥२५॥

॥ श्लोक ॥

एकत्रिंशत्करान्तंच तदर्धावृद्धिरिण्यते ॥
ततोर्धापी शतार्धान्तं कुर्यादंगुल मानतः ॥२६॥

अर्थ—हवे पंदर हाथथी ते एकत्रीस हाथ सुधीनुं देवालय करवुं होयतो पंदरथी प्रति हस्ते पापा आंगल कुर्मशिला वधारवी तेमज एकत्रीसथी पचास हाथ सुधीनुं देवालय करवुं होयतो एकत्रीसथी प्र-

त्येक हस्ते अथवा आंगल कुर्मशिला बधारवी ए प्र-
माणे अंगुलमानथी काम करवुं ॥ २६ ॥

॥ श्लोक ॥

चतुर्थी साधिका ज्येष्टा कानिष्टाहिनयागतः ॥
सौवर्णरौप्यजोवापी स्थाप्यः पंचामृतेनसा २७

अर्थ—ते मान आव्युं होय तेनो चोथो भाग अधिक करीए ते जेष्टमान शिला जाणवी अने जे मानं आव्युं तेने चोथे भागे हिन करीये तो कनिष्ट-मान शिला जाणवी, ते शिला सोनानी अथवा रु-पानी होयतो श्रेष्ट जाणवी ते शिलाने पंचामृतथी स्नान करावी तले पांच रत्न मेलीने स्थापन क-रवी ॥ २७ ॥

॥ श्लोक ॥

इशानादग्निकोणाद्या शिलास्थाप्याप्रदक्षिणा ॥
मध्येकुर्म शिलापश्चाद्गीतत वाजींत्र मंगलैः ॥२८

अर्थ—मध्यमां पहेली कुर्मशिला स्थापन करीने पछी इशानकोण ने अग्निकोणना अनुक्रमथी सव्य प्रदक्षिणाये चार शिला स्थापन करवी. ते बधी शि-

लाओ स्थापन करती वखते गीत वार्जीत्र इत्यादि इत्यादि मंगल चिह्न करवा ॥ २८ ॥

॥ श्लोक ॥

बलिदानं च नैवेद्यं विविधं घृतमद्भूतं ॥
देवताभ्यः सुधिर्दद्यात् कुर्ममाने शिलासु च २९

अर्थ—बाकला विगेरे बलिदान सुखडीनुं नैवेध ए सर्व घी साथे आपवुं, ए सर्व कुर्मशिला स्थापीए त्यारे देवता तथा वास्तु विगेरेने धरावबुं. (देवुं)॥२९॥

॥ श्लोक ॥

सूत्रारंभे गृहादीनां उत्तरायुत्तरत्रये ॥
बाह्मे पुण्ये मृगे मैत्रे पोष्णे वासव वारूण ॥३०॥

अर्थ—देवालय अथवा घर बनावती वखते प्रथम सूत्र नाखीने खात करवानां नक्षत्रो, *उत्तरा ३ हस्त चित्रा, स्वाती, रोहिणी, पुष्प, मृगशिर्ष, अनुराधा रेवती, धनिष्टा, शतभिषा, शुभ जाणवां ॥ ३० ॥

---

* उत्तरा ३ ते उत्तराफाल्गुनि, उत्तराषाढा अने उत्तराभाद्रपद.

॥ श्लोक ॥

शिलान्यासस्तुरोहिण्यां श्रवणेहस्तपूष्ययोः ॥
मृगशिर्षेचरेवत्यां उत्तरा त्रितये शुभः ॥३१॥

अर्थ—हवे शिला स्थापन करवानां नक्षत्रो रोहिणी, श्रवण, हस्त, पूष्प, मृगशिर्ष, रेवती अने त्रण उत्तरा, ए कुर्मशिला स्थापनमां शुभजाणवां ॥३१॥

॥ श्लोक ॥

नद्यां सिद्याश्रमे तिर्थे पुरेग्रामे च गह्वरे ॥
वापीवाटीतडागादि स्थानेकार्यः सुरालयः ॥३२॥

अर्थ—(देवालय करवानी जगा) नदिना तीरमां सत्पुरुषना आश्रममां, तिर्थमां, शहेरमां, गाममां, पर्वतनी गुफामां, बगिचामां, वाव के तलावनी समिपमां ए स्थानमां देवालय करवां ॥ ३२ ॥

॥ श्लोक ॥

स्वशक्तया काष्टमृत्सेष्टं शैलेयं धातु रत्नेज ॥
देवताय तनं कूर्यात् धर्मार्थकाममोक्षदं ॥३३॥

अर्थ—काष्ट माटीने ईंटथी अथवा, पथ्थरथी वा धातुथी वा रत्नथी एम पोतपोतानी शक्ति प्रमाणे

देवस्थान करवाथी धर्म, अर्थ, काम, मोक्ष आपे छे; ३३

॥ श्लोक ॥

देवतास्थापनं पूजा पापन्घं दर्शनादिकं ॥
धर्मेवृद्धेभवेदर्थः काममोक्ष स्ततोनृणां ॥ ३४ ॥

अर्थ—देवतानुं स्थापन पूजाने दर्शनादिकथी पापनो नाश थाय छे अने धर्मनी वृद्धि थाय छे अने द्रव्यथी कामनाओ (इच्छाओ) पुर्ण थाय छे ने अंते मोक्ष थाय छे ॥ ३४ ॥

॥ श्लोक ॥

तृणैः कोटीगुणं पुण्ये मृन्मये दशधाततः ॥
ईष्टिकाभिः शतंतस्मात् शैलेनानंतकंस्मृतं ३५

अर्थ—लाकडाथी देवालय करे तो करोडगणुं पुण्य थाय छे, अने माटीने लाकडाथी तेना दशगणुं वधारे पुण्य थाय छे, अने ईंट, माटी ने लाकडाथी देवालय करे तो सोगणुं पुण्य वधारे थाय छे ने पथ्थरथी करे तो जेनो पार न आवे एटलुं पुण्य वधे छे ॥ ३५ ॥

॥ श्लोक ॥

कुर्म संस्थापनेद्वारे पद्मारंभे च प्रवेशने ॥
घटेध्वजे प्रतिष्ठायां वासुपूजन मीष्यते ॥३६॥

अर्थ—कुर्मशिला स्थापन करतां द्वार शाख मुकतां, पद्मशिला स्थापन करतां, गृह प्रवेश करतां, शिखर चढावतां, ध्वजा चढावतां, प्रतिष्टा देवनी करतां, एटला काममां वास्तु पूजन करवुं ॥ ३६ ॥

॥ श्लोक ॥

भूम्यारंभे तथा कुर्म शिलायां सूत्रपातने ॥
स्तंभोछाये खुरोद्वारे पटेपद्म शिलासु च ॥३७॥
शुकनासे च पुरुषे घंटायां कलशे तथा ॥
ध्वजोछाये प्रतिष्टायां शांतिकानि चतुर्दश ॥३८॥

अर्थ—खात करतां १, कुर्मशिला स्थापन करतां २, सूत्र छोडतां ३, खरो मांडतां ४, थांभलो उभो करतां ५, द्वारशाखा रोपतां ६, भारवट (पाटडो चढावतां ७, पद्मशिला चोढतां ८, शुकनास चोढतां ९, ध्वजा पुरुष बेसाडतां १०, आंबल सारो मूकतां ११, शिखर (ईंडु) चढावतां १२, ध्वजा च-

ढावतां १३, अने प्रतिष्ठा करतां १४, (देव स्थापन करतां) ए प्रमाणे १४ कार्य करतां वास्तुशान्ति करवी ॥ ३७ ॥ ३८ ॥

॥ श्लोक ॥

एकहस्तादि प्रासादा यावद्धस्तशतार्द्धकम् ॥
प्रमाणं कुंभकेमूले नासिकाभित्ति बाह्यतः ३९

अर्थ—एक हाथथी मांडीने ५० हाथ सुधी देवालयनुं प्रमाण, भिंते बहार, कुंभाने फरके (खूणे) जाणवुं. ॥ ३९ ॥

॥ श्लोक ॥

कुंभादि स्थावराणां च निर्गमंसमसूत्रतः ॥
पीठस्यनिर्गमोबाह्ये तथैवाच्छाद्दकस्य च ॥४०॥

अर्थ—कुंभाना आरंभथी ते छाजांना तलयां सुधी जे थरो आवे ते कुंभानी बरोबर (समसूत्र) ओलंबे करवा, अने कुंभाथी बहार नीकलतुं पीठ करवुं अने पीठथी कांईक बहार नीकलतुं छाजुं करवुं ॥ ४० ॥

॥ श्लोक ॥

त्रिपंच सप्तनवभिः फालनाभिर्विभाजिते ॥
प्रासादअंगसंख्याश्च वारिमार्गांतरस्थिति ॥४१॥

अर्थ—त्रण पांच सात अने नव एवी नासिकाओ (फलणा) करवी, ते प्रासाद अंगना प्रमाणथी करवी पाणितार मार्ग आगल करवाथी खूणानो अंतर चोख्खो जणाय छे ॥ ४१ ॥

॥ श्लोक ॥

फालनाकर्णतुल्यास्यात् भद्रंतुद्विगुणंमतं ॥
सामान्योपिविधिस्तुल्यो हस्तांगुलविनिर्गमं॥ ४२

अर्थ—फलणां करवां ते खूणाना प्रमाणथी करवां, अने भद्र (भडुं) करवुं ते रेखाथी बमणुं करवुं (ते पहोलाईमां) सामान्य विधि पण जेटला गजे देवालय पहोलुं होय तेटला आंगळ फलणां बहार काढवां. (एटले गजे १ आंगल १ वधारवां)

॥ ईति श्री सूत्रधारे मंडने विरचिते प्रासाद मंडने वास्तुशास्त्रे मिश्रक लक्षण प्रथमोध्यायः ॥ १ ॥

श्री गणेशाय नमः

श्री विश्वकर्मणा उवाच ॥

श्री गणपतिने हुं नमस्कार करुंछुं.

विश्वनुं काम करनार अने जगतनुं भलु ईच्छनार एवा जे विश्वकर्मा ते कहे छे के—

॥ श्लोक ॥

समंधारात्ततोवक्ष्ये प्रासाद पर्वतोपमा ॥
शिखरोर्विविधाकारे रनेकांडकभुषितैः ॥ १ ॥

अर्थ—पर्वत जेवा समंधारा प्रासाद के जेमां जुदी जुदी आकृतिवाळां एकथी अनेक अंडकोने लीधे शोभितां शिखरो निर्माण थई शकेछे तेवा प्रासाद बनाववानुं हवेथी आवशे ॥ १ ॥

॥ श्लोक ॥

आद्यपंचांडकोज्ञेयो केशरीनाम नामतः ॥
तावंतो चतुरोवृद्धिः यावदेकोत्तरंशतं ॥ २ ॥

अर्थ—आद्य एटले (एकांडीक) पंचांडीक ते (विद्वानो अने डाह्या पुरुषो ए तेनुं नाम केशरी राख्युं छे) एकांडीकथी ते चार चार ईंडानी वृद्धि

करता जवुं ते गकसाने एक (१०१) ईडक सुधी एकांडीक एटले एक ईंडावाळुं शिखर होय तेनुं नाम आद्य प्रासाद कहेवाय, अने शिखरीओ एक ईंडा-वाळी होय ते पण आद्यप्रासाद कहेवाय एकांडीक वाळुं शिखर अथवा खिखरु ते पण बीजकरुपी क-हेवाय कारणके आगळना शिखरोमां आभुक्षणरुपी गणाय छे. (आभुक्षण एटले शोभाने आपे एवा रत्नना दागीनारुपी शिखरो ते करवामां आवे छे ॥ २ ॥

॥ श्लोक ॥

केशरी सर्वतोभद्र नंदनोनंद शालीकः ॥
नंदीशो मंदिरोश्वेव श्रीवृषो अमृतोद्भव ॥ ३ ॥

अर्थ—केशरी प्रासाद (१) सर्वतो भद्र प्रासाद (२) नंदन प्रासाद (३) नंदशाली प्रासाद (४) नंदीश प्रासाद (५) मंदिर प्रासाद (६) श्री वृष प्रासाद (७) अमृतोद्भव प्रासाद (८) ॥ ३ ॥

॥ श्लोक ॥

हेमवांन् हेमकुटश्च कैलाशो पृथि वीजयः ॥
इंद्रनालो महानीलो भूधरो रत्नकंटकः ॥ ४ ॥

अर्थ—हेमवान प्रासाद (९) हेमकुट प्रासाद (१०) कैलाश प्रासाद (११) पृथिवीजय प्रासाद (१२) इंद्रनील प्रासाद (१३) महानील प्रासाद (१४) भूधर प्रासाद (१५) रत्नकुट प्रासाद (१६)

॥ श्लोक ॥

वैडुर्य पद्मरागश्च वज्रको मुकुटोज्वलः ॥
ऐरावतो राजहंसः गरुड वृषभस्तथा ॥ ५ ॥

अर्थ—वैडुर्य प्रासाद (१७) पद्मराग प्रासाद (१८) वज्रक प्रासाद (१९) मुकुटोज्वल प्रासाद (२०) ऐरावत प्रासाद (२१) राजहंस प्रासाद (२२) गरुड प्रासाद (२३) वृषभ प्रासाद (२४) ॥ ५ ॥

॥ श्लोक ॥

मेरुप्रासाद राजानां देवानामालयोसह ॥
चतुरस्रकृते क्षेत्रे अष्टाअष्ट विभाजिते ॥ ६ ॥

अर्थ—मेरुप्रासाद (२५) मो (आ पचीस प्रासादनो अधिपति एटले राजा मेरु प्रासाद छे) ते देवताओने करवो. चोरस क्षेत्र करवुं एटले (चारे बाजु सरखी जमीन करवी) तेमां आठ भाग करवा,

॥ श्लोक ॥

ोणं च तस्य विस्तीर्णं भागद्वयं समन्वितं ॥
शालाश्चैव प्रकर्त्तव्या विस्तरेण चतुष्पदा ॥७॥

अर्थ—रेखाभाग (२) बे करवी (रेखा एटले प्रासादनो जे खूणो ते) भद्रभाग (४) चारनुं करवुं. (भद्र एटले देराना गर्भे होय ते विस्तारवडे अने सारीरीते करवुं) ॥ ७ ॥

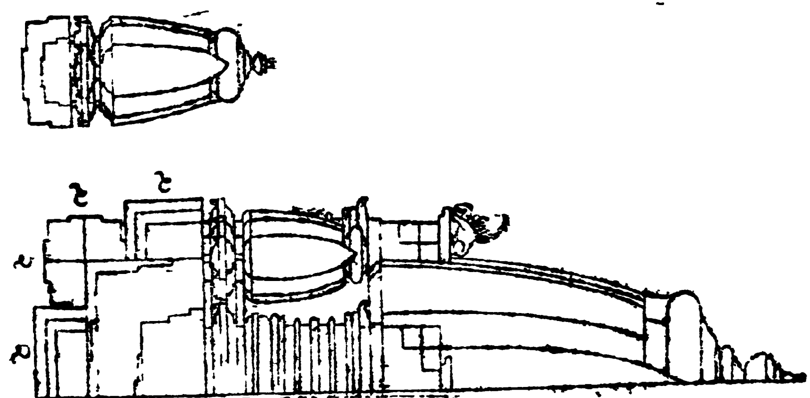
॥ श्लोक ॥

शलिलांतर कंकार्यं पदार्द्धन पदस्तथा ॥
रथिकातत्रनीष्क्रांता हस्तांगुलस्वमानयोः ॥८॥

अर्थ—कोळी करवी ते पदनुं अर्ध तथा पदनी बरोबर करवुं (कोळी कहेतां जे बारणानी आगळ आवे ते) भद्रनीकाळे हस्तांगुल करवुं. (हस्तांगुल एटले गजे आंगळ) ॥ ८ ॥

॥ श्लोक ॥

पदश्चत्वारीस्युंक्तं गर्भकोष्ट विधियते ॥
कर्णेषु श्रृंगमेकैकं केशरी सर्व कामदं ॥ ९ ॥

॥ ३॥ कैदारी प्रासाद तुल्य भाग ५८ ॥ शृंग ५३ ॥

अर्थ—चार पद मेळवीने गर्भ काष्ट जे अरध त्यांथी चार भाग राखवुं एक एक रेखाए श्रंग (१) मेलवुं तो सर्व कामने आपनार केशरी प्रासाद कीधो छे ॥ १ ॥

इति श्री केशरी प्रासाद तुल भाग (८) श्रंग (५) केशरी नाम प्रासाद १ लो समाप्त.

॥ श्लोक ॥

चतुरस्त्रकृते क्षेत्रे दशधाप्रति भाजिते ॥
कर्णं तत्र समाख्यातं भागद्वयं समन्वितं ॥१०॥

अर्थ—चोरस क्षेत्र करवुं (चारे बाजु सरखुं) दश भाग करवा अने ते प्रमाणे रेखा (२) बे भागनी करवी ॥ १० ॥

॥ श्लोक ॥

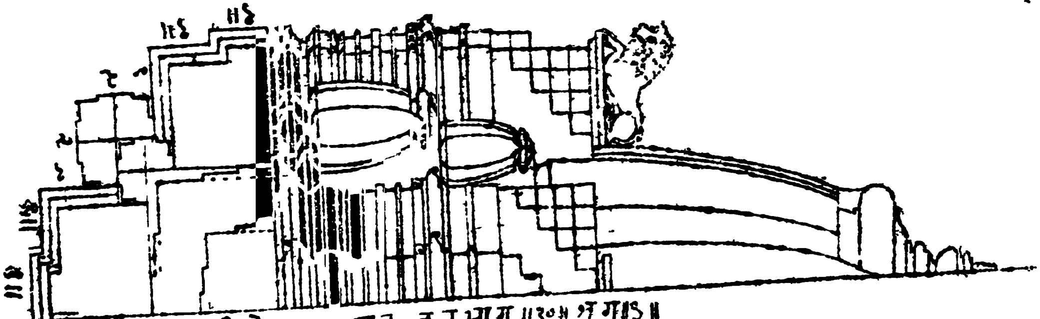
भाग-यं च भद्रतु रथिका तत्र कारयेत् ॥
प्रतिर-स्तुकृतव्यं विस्तरस्यार्द्ध भागकं ॥ ११ ॥

अर्थ—भाग त्रणनुं भद्र (एटले रथिका ते करवुं) पढरो ते विस्तारमां (१॥) दोढ भाग करवो. ॥ ११ ॥

॥ श्लोक ॥

निर्गमंभाग मेकेन प्रतिकर्णं च कार्येत् ॥
रथिका तत्रनीक्रांता हस्तांगुल समानयोः ॥१२॥

अर्थ—एक भाग नीकाळे प्रतिकर्ण कहेतां पढरो क वा रथिका एटले भद्र नीकाळे करवुं ते हस्तांगुळ करवुं (ते गजे एक आंगळे करवुं) ॥ १२ ॥

॥२॥ सर्वतोभद्र प्रासाद तुलभाग ॥३०॥ शृंग ॥ऽ॥

श्लोक—सांललांतरं कार्यं शोभतेभद्रमानयोः॥
षट्भागसंयुंक्तं गर्भं शेषाभित्ति प्रकीर्तिता ॥१३॥

अर्थ—कोळी पहोळी करवी ते भद्र जे प्रमाणे विस्तारमां होय ते प्रमाणे करवी अने (६) छ भागनो गभारो करवो बाकी जे रह्युं ते भींतो एटले पायो अथवा ओसार जाणवा (सामसामी) (२) बे रेखाओनी बहारनी फरकनी अंदरमां भाग दश करवा तेमांना भाग (६) छनो गभारो करवो बाकी भाग चार रह्या ते भींतो (२) बे ते एक एक भींत बबे भागनी करवी- ॥ १३ ॥

॥ श्लोक ॥

कर्णेश्रृंग द्वयंकार्यं भद्रे श्रृंग विवर्जयेत् ॥
सर्वतो भद्र विख्यातं प्रासादं सुरभूषणं ॥१४॥

अर्थ—रेखा ए खिखरां बे करवां भद्रे ओर शिखर करवुं नहि, ओर शिखर एटले उरश्रृंग आ प्रासादनुं नाम सर्वतो भद्र थयुं ते आ प्रासाद देवताओने आभूषण एटले घरेणां रुपी छे ॥ १४ ॥

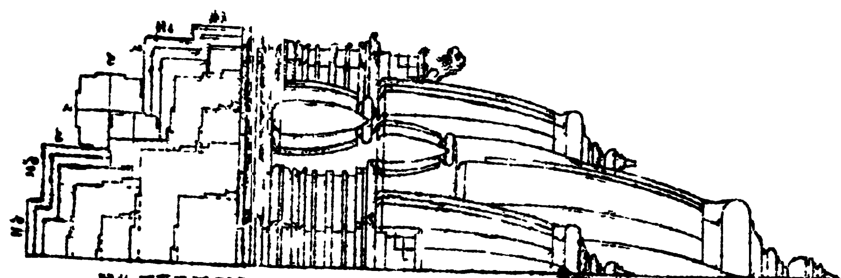
इति सर्वतो भद्र प्रासाद तुल भाग (१०) दश, श्रृंग (९) नव, सर्वतो भद्र नाम प्रासाद २ जो समाप्तः

॥ श्लोक ॥

तद्रुपेतत्प्रम णाच भद्रेश्रृंगप्रदा[illegible] ॥
मंदन[illegible]तुविज्ञेयं स्वरूपोलक्षणान्वितं ॥१५॥

अर्थ—आगळ जे तळ बताव्युं तेनुं ते रुप अने तेनुं तेज तळ उपर भद्रे उरश्रृंग करवुं तो ते प्रासादनुं नाम नंदन एवुं थाय तेना स्वरुप अने आहवा आकारथी आ प्रासादनुं नाम नंदन विद्वान पुरुषोए समजवुं. ॥ १५ ॥

इति नंदन प्रासाद तुल भाग (१०) दश, श्रृंग (१३) तेर. नंदन नाम प्रासाद ३ जो समाप्त.

॥ नदन प्रासाद तुलभाग ॥२०॥ शृंग ॥१२॥

॥ श्लोक ॥

चतुरस्रकृतेक्षेत्रे द्वादशांशविभाजिते ॥
कर्णभागद्वयंकार्यं प्रतिकर्णंतथैवच ॥ १६ ॥

अर्थ—चोरस क्षेत्र करवुं तेनी अंदर (१२) बार भाग करवा, रेखा भाग बेनी करवी, पढरो पण तेज प्रमाणे एटले भाग बेनो करवो ॥ १६ ॥

॥ श्लोक ॥

भागमेकेन निष्क्रांता शालाश्चैवचतुष्पदा ॥
विस्तारेणसमाख्यातं निर्गमंप्रतिकर्णयो: ॥१७॥

अर्थ—भाग (१) एक नीकळतुं भदर करवुं ने भाग (२) बे गर्भे जुमले भदर भाग चारनुं करवुं, पढरो नीकाळे करवो ते समदर एटले सरखो करवो ॥ १७ ॥

॥ श्लोक ॥

सलिल तरकंकार्यं पदार्द्धेनपदस्तथा ॥
भितिषड्भागविां कर्णं गर्भ गोष्ठंविधियते ॥१८॥

अर्थ—सलिलां कहेतां कोळी करवी ते पदनी अर्ध तथा पद प्रमाणे (पद एटले गभारो) भिति

एटले ओसार अथवा पायो भाग त्रण त्रणनो करवो जुमले भाग (६) छनो बाकी ते (६) छ भागनो गभारो करवो ॥ १८ ॥

गर्भार्द्धंतुसमाख्यातं लिंगवत्पूजयेत्सदा ॥

अर्थ—गभारानुं अर्ध एटले भाग (३) त्रणनुं उरश्रंग करवुं.

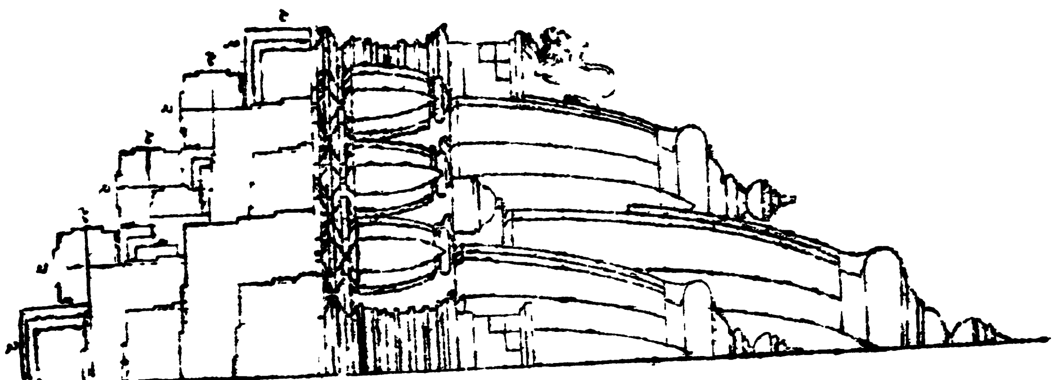
(इति तुलमान एटले आ प्रासादना तळनुं मान.)

॥ श्लोक ॥

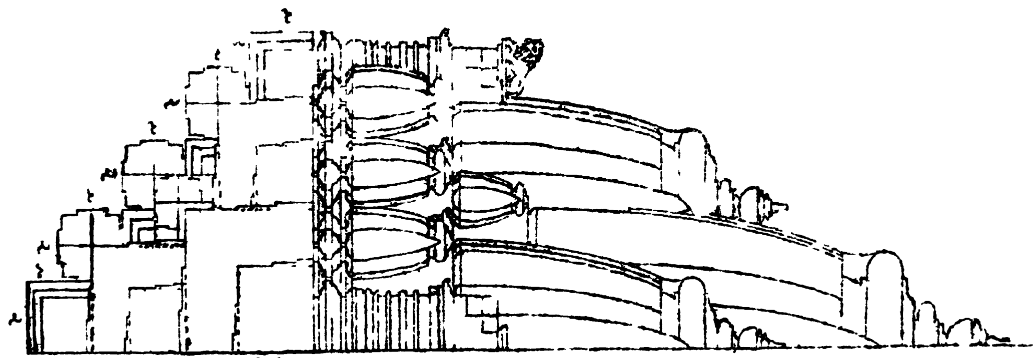
कर्णेषुश्रंगमेकैकं प्रतिकर्णेतथैवच ॥
भद्रेतुश्रंगमेकैकं नंदशाली सउच्यते ॥१९॥

अर्थ—रेखा उपर श्रंग (१) एक करवुं (श्रंग एटले शिखरु) पढरा उपर पण श्रंग (१) एक करवुं, भदर उपर उरश्रंग (१) एक करवुं, त्यारे नंदशाली प्रासाद एवुं नाम कहेवाय ॥ १९ ॥

इति नंदशाली प्रासाद तुल भाग (१२) बार, श्रंग (१७) सत्तर. नंदशाली नाम प्रासाद ४ थो समाप्त.

॥धुमनरहर लि प्रासाद तृभीयाग ॥३२॥ शृंग ॥३७॥

॥५॥ नंदीश प्रासाद तुलभाग ॥२२॥ शृंग ॥२१॥

॥ श्लोक ॥

तद्रुपतत्प्रमाणंच कर्णेश्रंगद्वयंस्मृतं ॥
नंदिशस्तत्तुविज्ञयं स्वरूपोलक्षणान्वितं ॥२०॥

अर्थ—आगळना जे श्लोकमां कीधुं ते रुप अने तेज तळ करीने रेखा उपर (२) बे खिखरां करवां तो आ प्रासादनुं नाम नंदिश प्रासाद समजवुं ॥२०॥

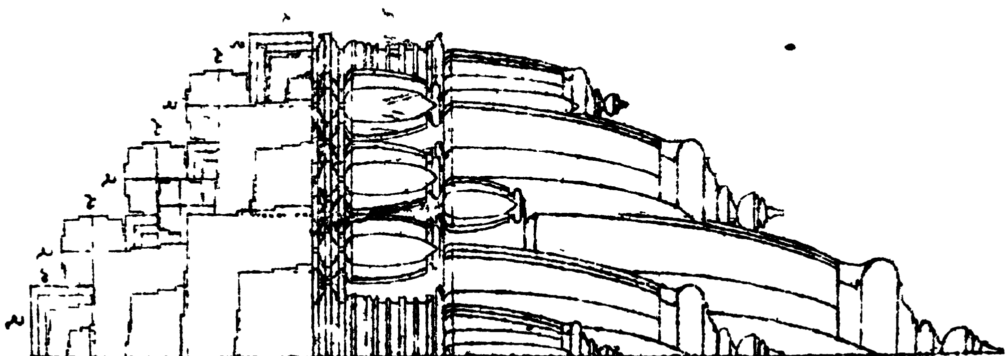
इति नंदिश प्रासाद तुल भाग (१२)बार, श्रंग (२१)एकवीश. नंदिश नाम प्रासाद ५ मो समाप्त.

॥ श्लोक ॥

तद्रुपेतत्प्रमाणेच भद्रेश्रृंगद्वयं[illegible] ॥
प्रासादकारयेत्त[illegible] मंदिरं सर्वकामदं ॥ २१ ॥

अर्थ—आगळनुं जे तळ बताव्युंछे तेज तळ उपर भद्रेश्रृंग (२) बे करवां तो ते प्रासादनुं नाम मंदिर प्रासाद कहेवाय ते सर्व काम ने फल आपवावाळो छे. ॥ २१ ॥

इति मंदिर प्रासाद, तुल भाग (१२) बार श्रृंग (२५) पचीश मंदिर नाम प्रासाद छठ्ठो समाप्त

॥६॥ मंदिर प्रासाद तुल्यभाग ॥२४॥ शृंग ॥२५॥

॥ श्लोक ॥

चतुरस्रकृतेक्षेत्रे चतुर्दशविभाजिते ॥
कर्णंचतस्यविस्तिर्णं भागद्वयसमन्वितं ॥२२॥

अर्थ—चोरस क्षेत्र करी तेमां चौद भाग करवा कर्ण जे रेखा ते विस्तारे करवी ते (२) बे भागनी सरखी करवी ॥ २२ ॥

॥ श्लोक ॥

शालाश्चैवप्रकर्त्तव्या विस्तरेणचतुष्पदा ॥
प्रतिकर्णसमाख्यातं विस्तरेणद्विभागिकं ॥२३॥

अर्थ—भदर करवुं, ते विस्तारमां (पहोळाईमां) चार भागनुं करवुं तेमांथी (२) बे भागनो पढरो करवो ॥ २३ ॥

॥ श्लोक ॥

निर्गमं भागमेकेन नंदिकाभागमेवच ॥
भागार्द्धत्रिभागंवा कर्त्तव्यंसलिलांतरं ॥२४॥

अर्थ—भदरनी पडखे नंदि करवी ते भाग (१) एकनी सरखी करवी भाग (१॥) दोढनी कोळी करवी अथवा भाग त्रणनी कोळी करवी ॥२४॥

श्लोक–भागचत्वारीरिंक्तं गर्भलिंगंतुकारयेत् ॥
पद्भीतिसमाख्यातं उर्धंतुकथयश्रृण ॥२५॥

अर्थ–भाग चारनुं उरश्रंग करवुं ते लिंगवत कहेवाय छे गभारो भाग (७) सातनो करवो पायो भाग (३॥) साडात्रणनो करवो तेवा (२) बे पाया थई ने भाग (७) सात थाय. ॥२५॥

(इति तुल लक्षण भाग (१४) चौद.)

॥ श्लोक ॥

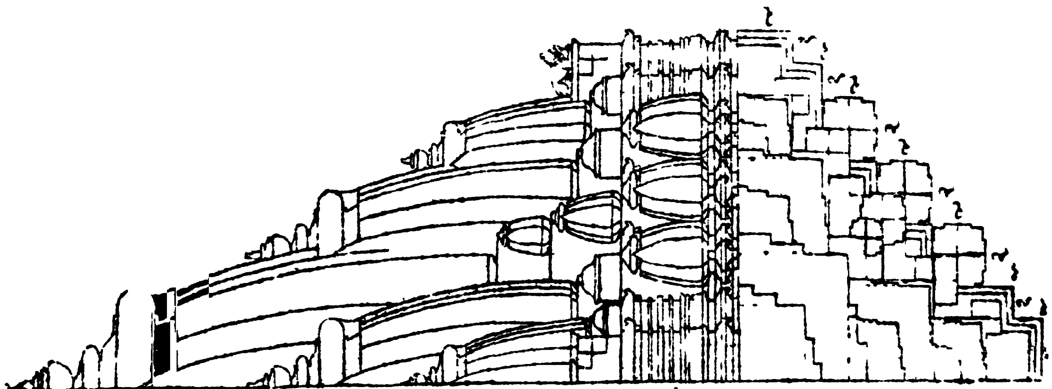
कर्णेश्रंगत्रयंकार्यं भद्रेश्रंगंद्वयंस्मृतं ॥
प्रतिकर्णेतुमेकैकं शेषाकुटाप्रकीर्तिता ॥२६॥

अर्थ–कर्णजे रेखाए श्रंग त्रण मेलवां भद्रे श्रंग (२) करवां, पढरे श्रंग (१) एक मुकवुं, बाकी रहेते पढरा उपर कुट (१) एक मुकवुं (कुट लांबशीने आकारे होय छे.) ॥ २६ ॥

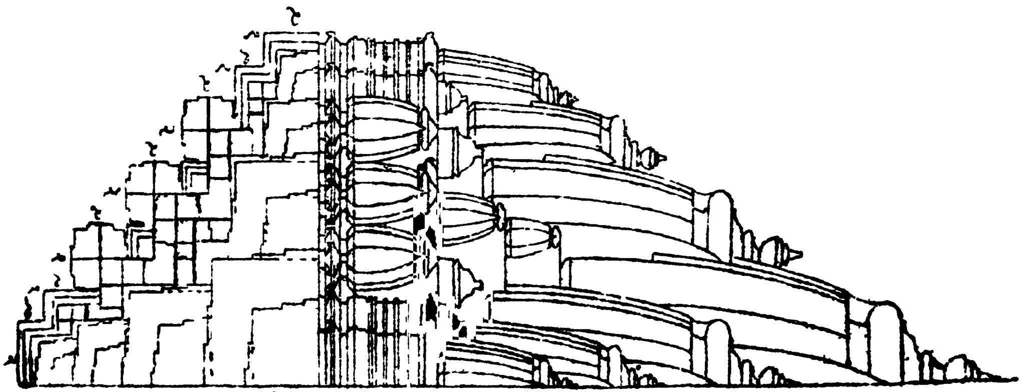
श्रीवृषस्तु समाख्यातं प्रासाद सुर भुषणं ॥

अर्थ–श्रीवृष प्रासादनो उपर कह्या प्रमाणे समावेश करवो आ प्रासाद देवने आभुषण रुप छे.

इतिश्री वृष प्रासाद तुल भाग (१४) चौद, श्रंग (२९) ओगणत्रीस. श्री वृषनाम प्रासाद ७ मो समाप्त. ॥

॥७॥ श्री वृषप्रासाद · तुलभाग ॥१४॥ शृंग ॥२९॥

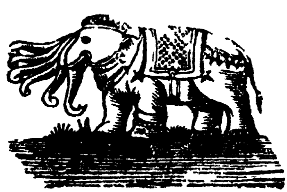
॥८॥ अमृतोद्भव प्रासाद ॥ तुल भाग ॥१४॥ शृंग ॥३३॥

॥ श्लोक ॥

तद्रुपेतत्प्रमाणेच भद्रेश्रृंगतृतीयकं ॥
अमृतोद्भव नामस्तु प्रासाद सुर पूजितं ॥२७॥

अर्थ—आगला तळ उपर भदरे उरश्रृंग (३) त्रण करवां त्यारे अमृतोद्भव प्रासादनाम थाय ते देवताओने स्थापीने पूजवा लायक छे. ॥२७॥

इति अमृतोद्भव प्रासाद तुल भाग (१४) चौद श्रृंग (३३)तेत्रीस, अमृतोद्भवनाम प्रासाद ८ मो समाप्त

॥ श्लोक ॥

अमृतोद्भवसंस्थाने तद्रुपेचसमान्विते ॥
भद्रेश्रंगपरित्यज्यं प्रतिकर्णेचदापयेत् ॥२८॥

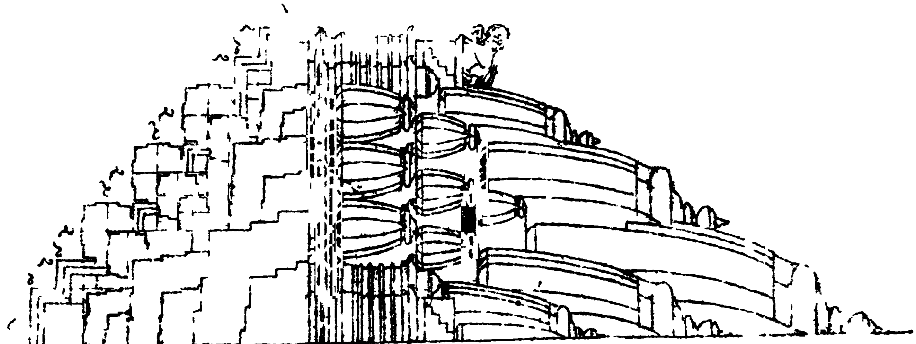
अर्थ—अमृतोद्भवना भदर उपरथी उरश्रृंग (१) एक उपाडी लेवुं अने पढरे खिखरी एक मेलवी. ॥ २८ ॥

प्रासादं कार्ये त्तत्र हेमवान सर्व कामदं ॥

अर्थ—ते प्रमाणे करवाथी हेमवान् प्रासाद थाय छे.

इति हेमवान् प्रासाद तुलभाग (१४) चाद श्रंग (३७) साडत्रीस, हेमवान् नाम प्रासाद १ मो समाप्त

॥१॥ हेमकान्त प्रासादः तलभाग ॥१४॥ भाग ॥

॥ श्लोक ॥

चतुरस्त्रक्रतेक्षेत्रे षोडषांप-भाजिते ॥
कर्णद्विभागाकंकार्ये प्रतिकर्णे तथैवच ॥२९॥

अर्थ—चोरस क्षेत्रमां भाग (१६) सोळ करवा, रेखा भाग (२) बेनी करवी, पढरो पण भाग (२) बेनो करवो. ॥ २९ ॥

॥ श्लोक ॥

निर्गमंतत्समंकार्यं प्रतिकर्णेतुकारयेत् ॥
कर्णप्रतिकर्णयोर्मध्ये कोणीकाभागमेवच ॥३०॥

अर्थ—पढरो नीकाळे सरखो भाग (२) बे करवो, रेखा अने पढरा वचे (१) एक भागनी कोणि करवी. ॥ ३० ॥

॥ श्लोक ॥

नंदिकाभागमेकेन शालाश्चैवचतुष्पदा ॥
परशरंच निष्क्रांता भागंभाग विधोयते ॥३१॥

अर्थ—नंदि करवी ते भाग (१) एकनी करवी ते भदरनी जोडे अने भदर भाग (४) चारनुं करवुं नंदि तथा कोणी सरखी नीकाळे करवी ते प्रमाणे

पढरा अगर कोणी तथा मंदि विगेरे पहोलाईमां छे ते प्रमाणे नीकाळे सरखां करवां. ॥ ३१ ॥

॥ श्लोक ॥

भागार्द्धंत्रीभागंवा कर्त्तव्यं सलिलांतरं ॥
हस्तांगुल प्रमाणेन निर्गमं भद्रमेवच ॥३२॥

अर्थ—भाग (१॥) दोढ अथवा (३) त्रण भागनी कोळी करवी ने हस्तांगुल ना प्रमाणे नीकाळे भदर करवुं ॥ ३२ ॥

॥ श्लोक ॥

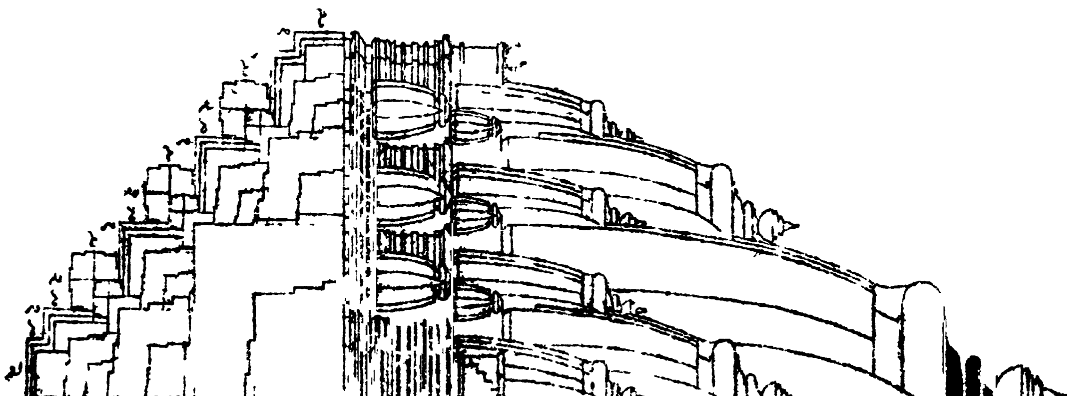
अष्टाअष्टपदंज्ञात्वा देवकोष्टंचकारयेत् ॥
तत्रमध्येतु [illegible] चतुर्भागं शिवंन्यसेत् ॥३३॥

अर्थ—गर्भथी भाग (८) आठ, भाग (८) जुमले भाग (१६) सोल रेखाए छे तेनी मध्ये भाग (४) चारनुं उरश्रृंग करवुं, ते बीजुं उरश्रृंग समजवुं तेने शिव कहे छे. ॥ ३३ ॥

(इति तुल लक्षणंभाग (१६) सोळ.)

॥ श्लोक ॥

कर्णेश्रृंगद्वयंकार्य प्रतिकर्णेतथैवच ॥
भद्रेश्रृंगद्वयंदेयं प्रत्यांग कारयेत्रतः ॥३४॥

॥२४॥ हेमकूट प्रासादे तलभाग ॥२६॥ शृंग ॥ ५१॥

अर्थ—रेखाए श्रंग (२) बे करवां पढरा उपर श्रंग (२) बे करवां अने भद्रे पण श्रंग (२) बे करवां ते उर श्रंग समजवां, प्रतियंग कहेतां चोघ गरासीयां ते प्रमाणे (२) बे करवां ॥ ३४ ॥

नंदिकुणीसमाख्यातं प्रासाद कारयेत्तत:

अर्थ—नंदिकुणी सरखे भागे करवी एटले हेमकुट प्रासाद कहेवाय.

इति हेमकुट प्रासाद तुल भाग (१६) सोळ, श्रंग (४१) एकतालीश. हेमकुट नाम प्रासाद १० मो समाप्त.

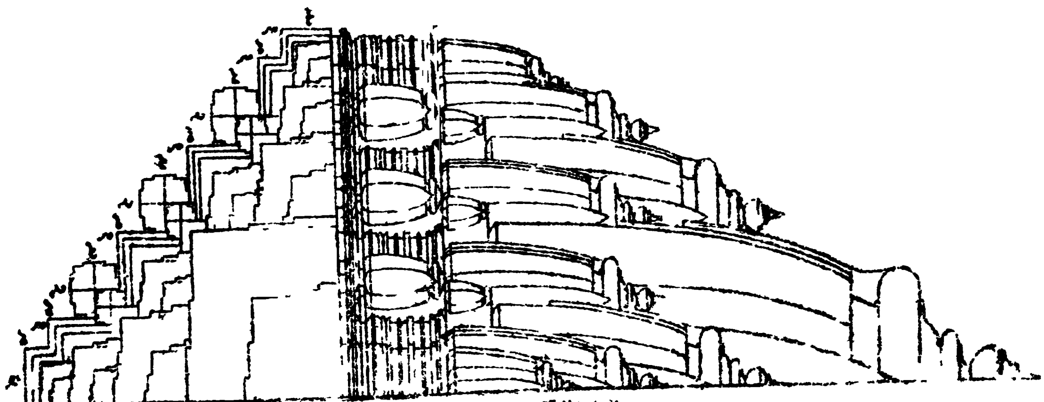
॥ श्लोक ॥

तद्रुपेतत्प्रमाणेच भद्रेश्रंगत्रयंस्मृतं ॥
कैलाश नामविज्ञेयं स्वरुपोलक्षणान्वितं ॥३५॥

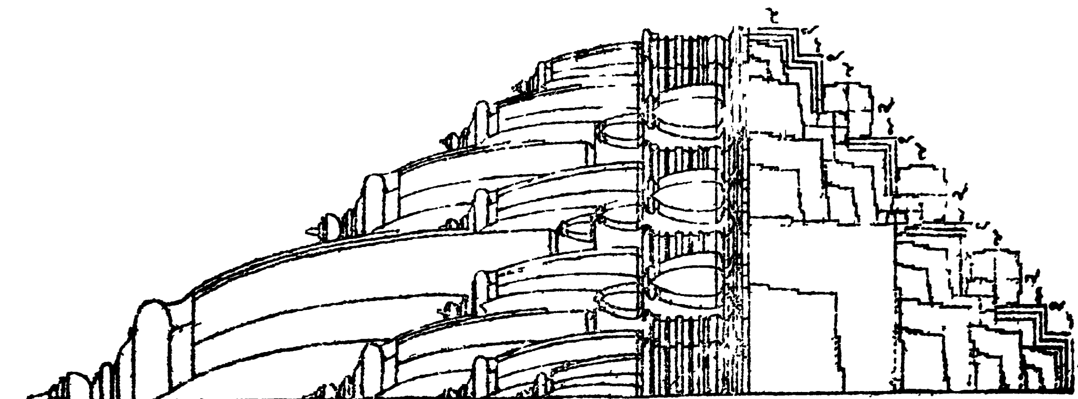
अर्थ—तेना तेजतळ उपर भद्रे उरश्रंग (३) त्रण करवां त्यारे नाम कैलाश एवुं थाय ॥ ३६ ॥

इति प्रासाद नामकैलाश तुलभाग(१६) सोळ. श्रंग (४५) पीसतालीश. भेद २ जो. कैलाश नाम प्रासाद ११ समाप्त.

॥२२॥ कैलासप्रासाद तुल्यभाग ॥२६॥ शृंग ॥४५॥

॥२२॥ वृष्टि विजय प्रासाद ॥ तुलभाग ॥१८॥ शृंग ॥५९॥

॥ श्लोक ॥

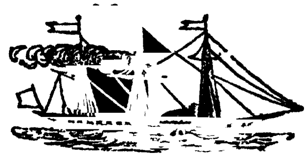
कैलाशस्यतुसंस्थाने तत्ररूपोसमन्विते ॥
कर्णेश्रंगत्रयंकार्य भद्रेचपूर्वेमानयोः ॥ ३६ ॥

अर्थ–कैलास ठेकाणे ने ते रूप उपर रेखाए (१) एक श्रंग वधारवुं (बे छे तो त्रण करवां) भद्रे पूर्व कहेतां भदर आगळ प्रथमना भद्रमां कह्युं छे ते प्रमाणे करवुं. ॥ ३६ ॥

॥ सर्व देवालयं तत्र कार्येत् पृथिवीजयः ॥

अर्थ–आवी रीते देवालय करवाथी आनुनाम पृथिवीजय कहेवाय.

इति पृथिवीजय प्रासाद तुलभाग (१६) सोळ, श्रंग (४९) ओगणपचास. भेद ३ जो. पृथिवीजय नाम प्रासाद १२ मो समाप्त.

॥ श्लोक ॥

च॒रस्त्रकृतेक्षेत्रे अष्टाद्दशविभाजिते ॥
कर्णेद्विभागंककार्यं प्रतिकर्णेतथैवच ॥३७॥

अर्थ–चोरस क्षेत्रना भाग (१८) अढार करवा रेखा भाग (२) बेनी करवी, पढरो पण भाग (२) बेना करवो. ॥ ३७ ॥

॥ श्लोक ॥

अस्यमध्येचकर्त्तव्यं कुणीकाभागमेवच ॥
च॒रभागकंकार्यं भद्रचैवतुविस्तरं ॥३८॥

अर्थ–रेखा तथा पढरानी वच्चे भाग (१) एकनी कोणी करवी, भाग चारनुं भदर विस्तारे करवुं. ॥ ३८ ॥

॥ श्लोक ॥

पदद्वयंचकर्त्तव्यं नंदिकाद्वयमेवच ॥
पर परंचनिष्क्रांता भागंभागविधिपते ॥३९॥

अर्थ–भाग बेमां नंदिओ (२) बे करवी, ते भाग एकनी ते सरखी करवी, भदरनी जोडे नंदिओ (२) बे करवी ने नीकाळे सरखी करवी. ॥३९॥

॥ श्लोक ॥

शिर्षक्षेत्रेचकर्त्तव्यं एकाशीतिपदान्वित ॥
तस्यमध्येचकर्त्तव्यं लिंगवत्पूजीयेत्सदा ॥४०॥

अर्थ—गरभेथी भाग (९) नव जुमले भाग(१८) अढार, तेना मध्ये शिव करवो ते उरश्रंग बीजुं ते भाग (४॥) साडाचारनुं करवुं, ते एकाशीति कहेतां (९) नव तस्थ मध्ये तेनुं अर्ध (४॥) साडाचार ते शिव समजवो. (एकाशिति एटले नव.) ४०

(इति तुल लक्षणं भाग (१८) अढार.)

॥ श्लोक ॥

शिखरकारयेत्प्राज्ञ कर्त्तव्यंचविचक्षणैः ॥
कर्णेश्रंगद्वयंकार्यं उपकर्णेत्रयमेवच ॥४१॥

अर्थ—शिखर करवां ते प्राज्ञ कहेतां डाह्या पुरुषोए विचार करीने घणी काळजी पुर्वक संभाळीने होशीयारीथी करवां. करण नाम जे रेखाए श्रंग (२) बे करवां पढरे पण श्रंग (३) त्रण करवां. ॥४१॥

॥ श्लोक ॥

तृतीयंतिलकमाधाय प्रतिरथेविभूषितं ॥
त्रिणिश्रंगाणिभद्रेतु चतुर्दिशेव्यवस्थितं ॥४२॥

अर्थ—रेखाउपर तिलक (३) त्रण करवां प-
ढरे पण ते प्रमाणे तिलक करवां. भद्रे उर श्रृंग (३)
त्रण करवां एवी रीते चारे तरफ करवां. ॥ ४२ ॥

॥ श्लोक ॥

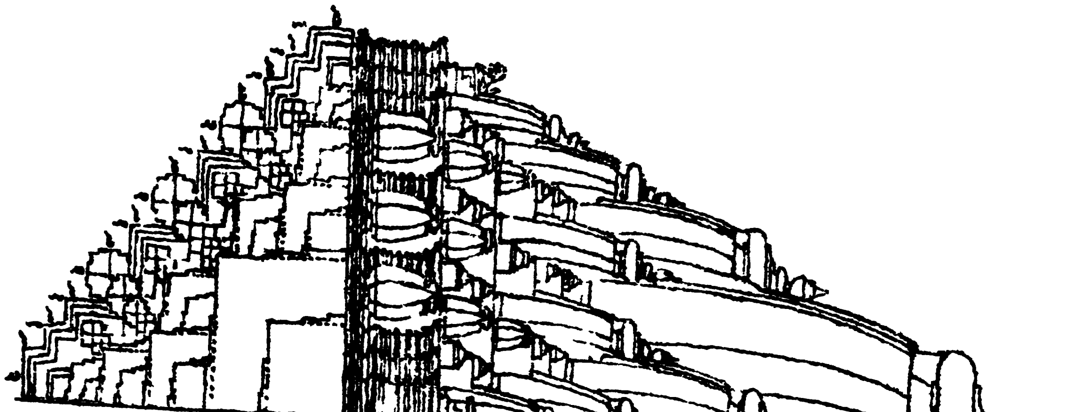
कर्णीकायांद्वयंकुटं प्रत्यांगोर्द्धविभूषितं ॥
नंदिकायांद्वयंकुटं द्वादशभागोनमंजरी ॥४३॥

अर्थ—कर्णीए कुट (२) बे मुकवां प्रत्यांग
एटले चोथीया उरश्रृंगनी नीचे पण बबे कुट करवां
अने नंदि उपर पण (२) बे कुट करवां ए प्रमाणे
जुमले (१२) बार कुट मुकवां. ॥४३॥

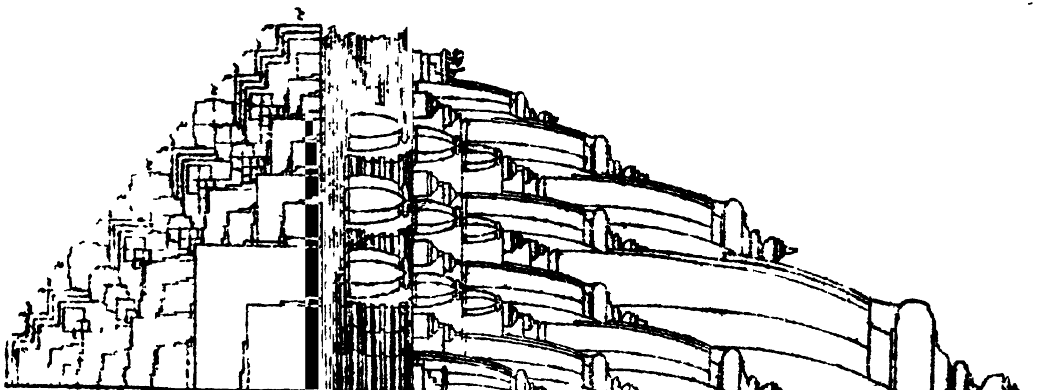
॥ ईंद्रनीलस्तदानाम कर्त्तव्यंचसदाबुधैः ॥

अर्थ—आ प्रासादनुं नाम डाह्या पुरुषे ईंद्रनील
राख्युं छे.

इति ईंद्रनील प्रासाद तुल भाग (१८)
अढार श्रृंग (५३) त्रेपन, ईंद्रनील नाम प्रा-
साद १३ मो समाप्त.

॥१२॥ इति नीलप्रासाद तु अंगानि ४१ अंडकाः ना. १३॥

॥२४॥ मलनील प्रासाद तुलभाग ॥२८॥ शृंग ॥५७॥

॥ श्लोक ॥

ईंद्रनीलस्यसंस्थाने कर्णेश्रंगचदापयेत ॥
महानिलस्यविज्ञेयं प्रासादसुरवल्लभं ॥४४॥

अर्थ–ईंद्रनीलने ठेकाणे रेखा उपर (१) एक खिखरी वधारवी एटले (३) त्रण थाय. आ प्रासादनुं नाम डाह्या पुरुषोए महानील राख्युं छे. ते देवताओने प्रीय छे. ॥ ४४ ॥

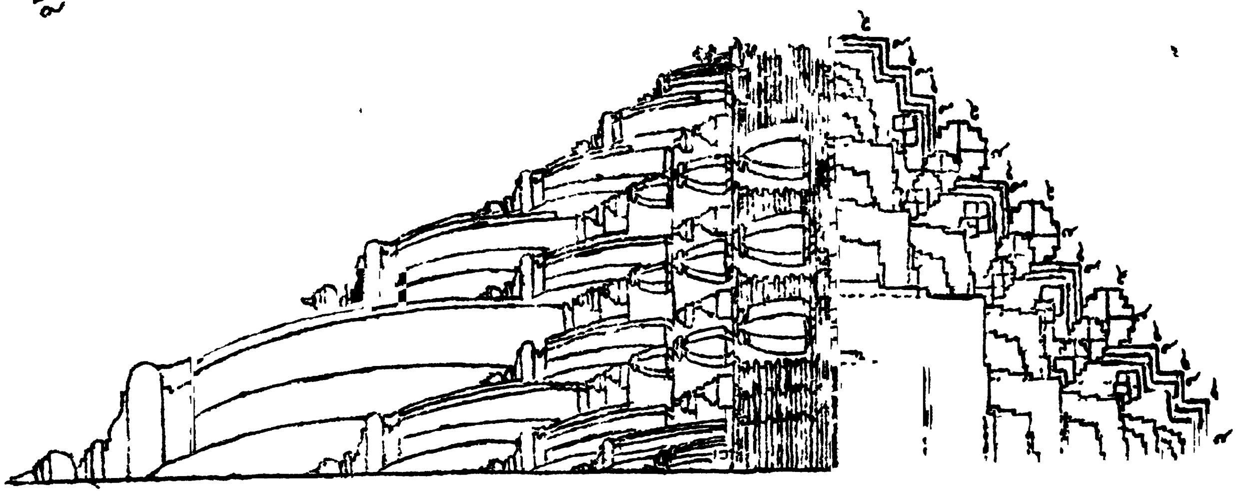
इति महानील प्रासाद तुलभाग (१८) अढार श्रंग (५७) सतावन. महानील नाम प्रासाद १४ मो समाप्त.

॥ श्लोक ॥

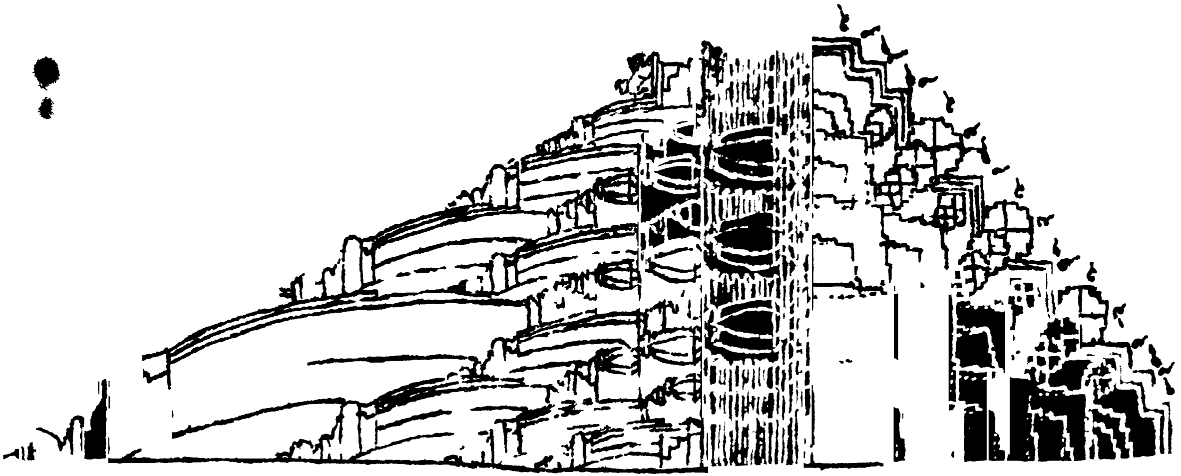
तद्रुपेतत्प्रमाणेच भद्रेश्रृंगचदापयेत ॥
प्रासादंकार्येत्प्राज्ञ भूधरंसर्वकामदं ॥४५॥

अर्थ—तेना ते तळ प्रमाणे भदर उपर (१) एक श्रृंग करवुं (एटले वधारवुं) तो जुमले (४ चार थाय. आ प्रासादनुं नाम डाह्या पुरुषोए भूधर राख्युं छे ते सर्व कामने आपवा वाळुं छे. ॥ ४५ ॥

इति भूधर प्रासाद तुल भाग (१८) अढार. श्रृंग (६१) एकसेंठ. भूधर नाम प्रासाद १५ मो समाप्त.

॥१५॥ भूधरप्रासाद ॥ तुलभाग ॥१८॥ श्रृंग ॥६१॥

॥२६ त्रिकूट प्रासाद तुल भाग॥२८॥ श्रृंग। ६५॥

॥ श्लोक ॥

भूधरस्यचसंस्थाने भद्रश्रंगपरित्यजेत् ॥
ऐतउपकर्त्तव्यं श्रंगतत्रसउच्यते ॥४६॥

अर्थ–भूधरने ठेकाणे जे भदर छे तेना उपरथी उरश्रंग उपाडी लेवुं ने भदरनी पासे नंदिनी जोडे कोणीछे ते उपर खिखरी मुकवी ॥ ४६ ॥

॥ आश्चर्यं सर्व देवानां कारयेत्रत्नकुटकः ॥

अर्थ–आ प्रासाद सर्व देवने आश्चर्य उत्पन करे तेवो छे माटे तेनुं नाम रत्नकुट प्रासाद राख्युं छे.

इति रत्नकुट प्रासाद तुल भाग (१८) अढार श्रंग (६५) पांसठ. रत्नकुट नाम प्रासाद १६ मो समाप्त.

॥ श्लोक ॥

च, रस्रकृतेक्षेत्रे वीशंभागविभाजिते ॥
चतुर्भागयुतंभद्रं नंदिकाभागमेवच ॥ ४७॥

अर्थ—चोरस क्षेत्रना भाग (२०) वीश करवा तेमां भाग (४) चारनुं भद्र करवुं तेमांथी नंदि करवी ते भाग (१) एकनी करवी. ॥४७॥

॥ श्लोक ॥

भागद्वयंचनिष्कांता नंदिकाभागसंयुता ॥
कर्णेद्विभागकंकार्यं प्रतिकर्णतथैवच ॥४८॥

अर्थ—भाग (२) बे भद्र नीकाळे करवुं तेमां भाग (१) एकनी नंदि नीकाळे करवी तथा भाग (१) एक भदर नीकाळे करवुं. रेखा भाग बेनी करवी, ने पढरो पण भाग (२) बेनो करवो. ॥ ४८ ॥

॥ श्लोक ॥

नंदिप्रकर्णयोर्मध्ये सार्द्धभागेननंदिका ॥
पक्षयंचकर्त्तव्यं नंदिकाचसुशोभनां ॥४९॥

अर्थ—नंदि तथा पढरानी वच्चे भाग (१॥) दोढ नंदि ते सरखी करवी. ॥ ४९ ॥

॥ श्लोक ॥

कर्णप्रतिकर्णयोर्मध्ये सार्द्धभागेनकोणीका ॥
अंगप्रत्यंगविस्तारं निर्गमंतत्र कारयेत् ॥५०॥

अर्थ–रेखा तथा पढरानी वच्चे भाग (१॥)
दोढनी कोणी करवी, अंग तथा प्रत्यंग विस्तारे होय
ते प्रमाणे नीकळतां करवां एटले सरखां करवां. ५०

॥ श्लोक ॥

सलिलांतरकंकार्यं भागार्द्धंचपदान्वितं ॥
मध्येसप्तदोगर्भे तस्यार्धलिंगकल्पनां ॥५१॥

अर्थ–कोळी करवी ते भाग (२०) वीसनुं
अर्ध भाग (१०) दशनी करवी तथा पद प्रमाणे
पण करवी गर्भेथी भाग (७) सातनो गभारो क-
रवो ते जुमले (१४) चौदनो थाय. भाग (७)
सात त्ररश्रंग करवुं ते आखुं अने अर्धु भाग (३॥)
साडात्रण ते त्ररश्रंग पहेलुं ते लिंग जाणवुं. ॥५१॥

(इति तुल लक्षणं तुलभाग (२०) वीस)

॥ श्लोक ॥

ततोपरिस्तुकर्त्तव्यं कर्णश्रंगद्वयंस्मृतां ॥
तृतियतिलकमादाय चतुर्दिशोतुलमंजरी ॥५२॥

अर्थ—उपर जे प्रमाणे कहेलुं छे ते प्रमाणे करवुं, रेखाए श्रंग (२) बे करवां ने तिलक (३) त्रण मेलवां ते रेखाए चारे दिशाए ते प्रमाणे करवां. ॥५२॥

॥ श्लोक ॥

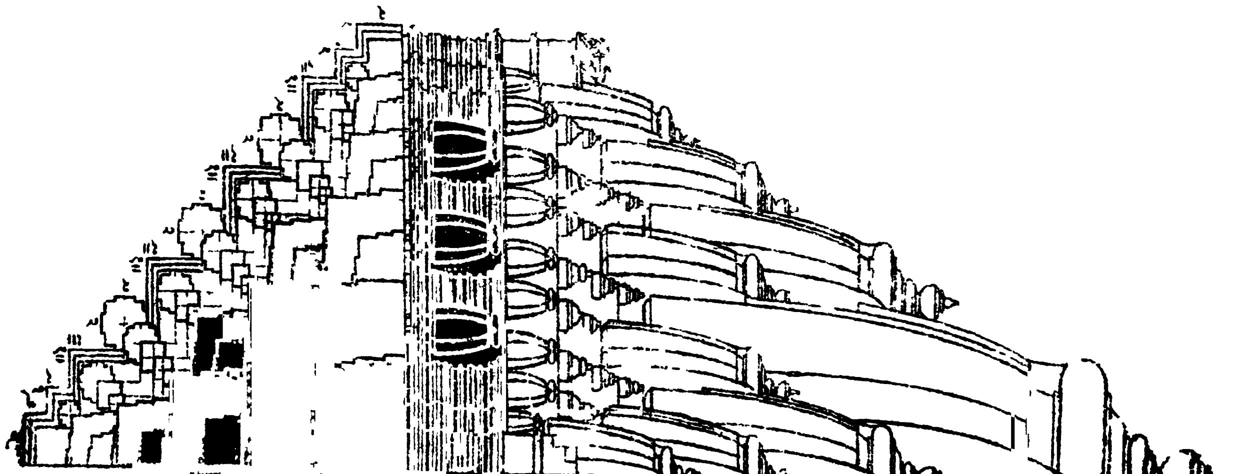
उपकर्णेद्वयंश्रंग त्रतियंतिलकोद्भवं ॥
उरमंजरीकंकार्यं भद्रैवैतिणिमेवच ॥५३॥

अर्थ—पढरे श्रंग (२) बे करवां ने त्रण तिलक करवां, उरमंजरी कहेतां बबे श्रंग कोणीए करवां ते एक शिखर अने एक चोथीयानुं. अने भदरे उरश्रंग (३) त्रण करवां. ॥ ५३ ॥

॥ श्लोक ॥

प्रथमश्रंगयेतत्र नंदिकार्यश्रमेवच ॥
शेषा[illegible]टाप्रकर्त्तव्या अंडकश्चैवभूषितं ॥५४॥

अर्थ—हवे नंदि उपर (१) एक खिखरी करवी ने ते भदरनी पाले नंदिओछे ते उपर तेम करवुं. बाकी रह्यां त्यां कुट करवां ते ईंडक उपर ज्यां जोइए त्यां करवां. ॥ ५४ ॥

॥२७॥ वैडूर्य प्रासाद. तूल भाग २०॥ शृंग ६१॥

॥ श्लोक ॥

वैडुर्यश्चसमाख्याता प्रासादकारयेत्ततः ॥
विचित्रैसदाशोभाढ्यं सर्वांगमुनीतिष्टति ॥५५॥

अर्थ–विचित्र कहेतां सारा चित्रवाळी नकशी करी सर्वे अंग उपर शोभा आपे तेवुं करवुं, ते प्रासादनुं नाम वैडुर्य प्रासाद कहेवाय. ॥५५॥

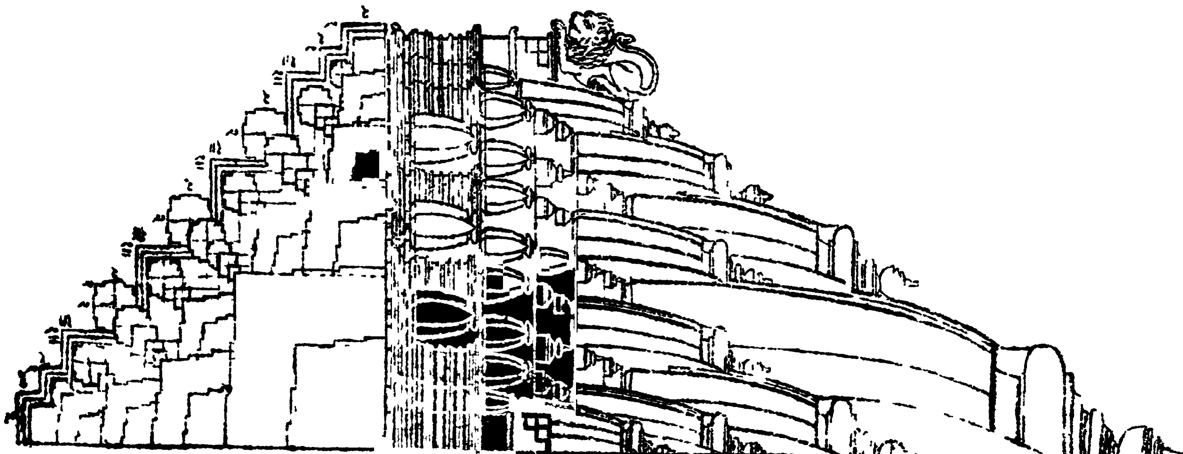
इति वैडुर्य प्रासाद. तुलभाग (२०) वीश. श्रंग (६१) अगनोत्तेर. वैडुर्य नाम प्रासाद १७ मो. समाप्त.

॥ श्लोक ॥

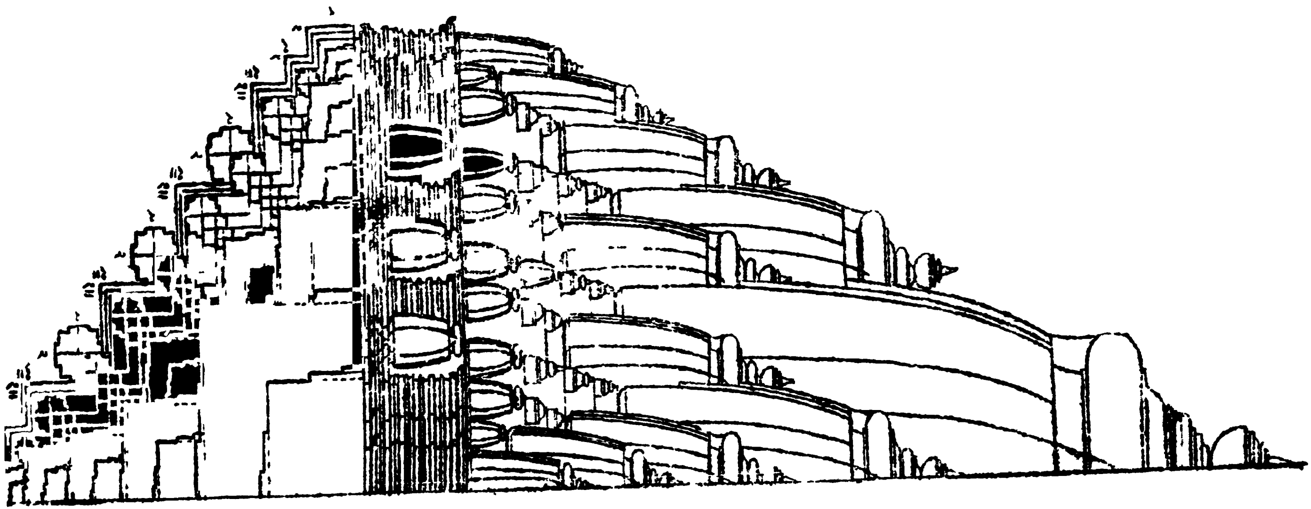
कर्णेश्रृंगपदातस्य पद्मरागसउच्यते ॥
सर्वालंकारशोभायां कर्त्तव्यंचविचक्षणं ॥५६॥

अर्थ—तेना ते तळ उपर रेखाए श्रृंग (१) एक वधारीए तो, ए बे हता तेनां (३) त्रण करवां तेनुं नाम पद्मराग प्रासाद कहेवाय, ते सर्वे अलंकार थी शोभे तेम होशीयारीथी करवो. ॥५६॥

इति पद्मराग प्रासाद, तुलभाग (२०) वीस. श्रृंग (७३) तोंतेर. पद्मराग नाम प्रासाद १८ मो. समाप्त.

॥३८॥ पद्मराग प्रासाद ॥ तल भाग २०॥ शृंग ॥७३॥

॥१९॥ वज्रक प्रासाद. तल भाग॥२०॥ शृंग ॥७७॥

॥ श्लोक ॥

भद्रशृंगाणिचत्वारो वज्रकाख्यमनोरमं ॥
इंद्रस्यचकृतयस्य सलभेत्राक्षयंपदं ॥५७॥

अर्थ—तेना ते तळ उपर भद्रे श्रंग (१) एक वधारीए त्यारे(४) चार थाय तो वज्रक प्रासाद नाम थाय ते प्रासाद इंद्रने करवो ॥५७॥

इति वज्रक प्रासाद. तुल भाग (२०) वीश, श्रंग (७७) सीत्योतेर. वज्रक नाम प्रासाद १९ मो समाप्त.

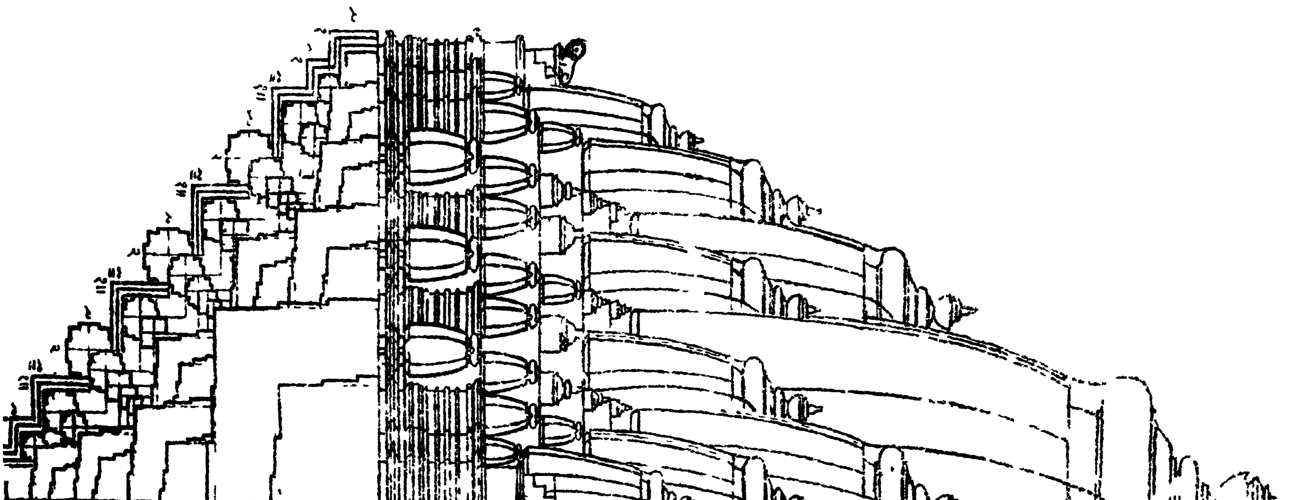

॥ श्लोक ॥

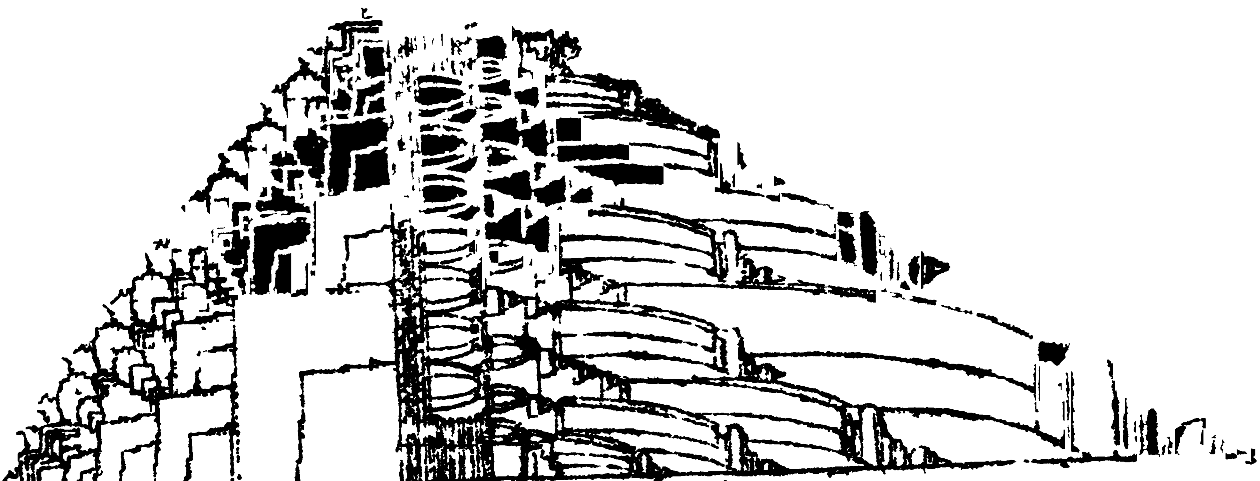
भद्रेश्रृंगपरित्यज्यं नंदिकायप्रदापयेत् ॥
प्रासादंकारयेत्तत्र मुकुटोज्वलनामतः ॥५८॥

अर्थ—वज्रक प्रासादनुं भद्रेथी उरश्रृंग लइने नंदिकाए एक एक खिखरी मेलवी, ते भद्रनी बाजुमां जे (१॥) दोढ भागनी नंदि छे तेना उपर वधारवुं त्यारे तेनुं नाम मुकुटोज्वल प्रासाद कहेवाय. ॥ ५८ ॥

इति मुकुटोज्वल प्रासाद. तुल भाग (२०) वीस, श्रृंग (८१) एकाशी. मुकुटोज्वल नाम प्रासाद २० मो. समाप्त.

॥२०॥ मुकुटोज्वल प्रासाद. तल भाग २०॥ शृंग ॥८१॥

प्र. २१॥ मेरु ब्रह्म प्रासाद तुल्यमानस्य ॥ शृंग ५००४॥

॥ श्लोक ॥

चतुरस्त्रकृतेक्षेत्रे द्वाविंशंपदभाजिते॥
कर्णद्विभागकंकार्यं द्विभागंप्रतिकर्णयोः ॥५९॥

अर्थ—चोरस क्षेत्र करवुं तेना भाग (२२) बावीस करवा, तेमां (२) बे भागनी रेखा करवी ने बे भागनो पढरो करवो. ॥५९॥

॥ श्लोक ॥

रथीकाचद्वयंभागं तस्योपरिप्रतिकर्णयोः ॥
भद्रंचतुष्पदंकार्यं नंदिकाभागमेवच ॥६०॥

अर्थ—रथीका भाग (२) बेनी करवी तेना तेज प्रमाणे पढरो करवो ने (४) चार भागनुं भद्र करवुं ने नंदि भाग (१) एकनी करवी. ॥ ६० ॥

॥ श्लोक ॥

विस्तरेणसमंकार्यं अंगप्रत्यांगकार्येत्॥
कर्णेश्रंगद्वयंकार्यं उपकर्णद्वयमेवच ॥६१॥

अर्थ—तेनो विस्तारजे नीकाळे करवो ते सर्वे सरखो करवो तेनां अंग करवां तथा प्रत्यांग कहेतां चोथ गरासीयां करवां ते रथिका उपर (१) एक खिखरी अने (१) एक चोथ गरासीयुं जुमले रथिका

उपर (२) बे ईंडक करवां, रेखाए श्रंग (२) बे मेलवां ते उपकर्णे (पढरे) पण श्रंग (२) बे मेलवां. ॥ ६१ ॥

॥ श्लोक ॥

कर्णे[illegible]श्चैव तृतीयंतिलकोद्भवं ॥
त्रीणिभद्राणीश्रंगाणी नंदिकाद्दयमेवच ॥६२॥

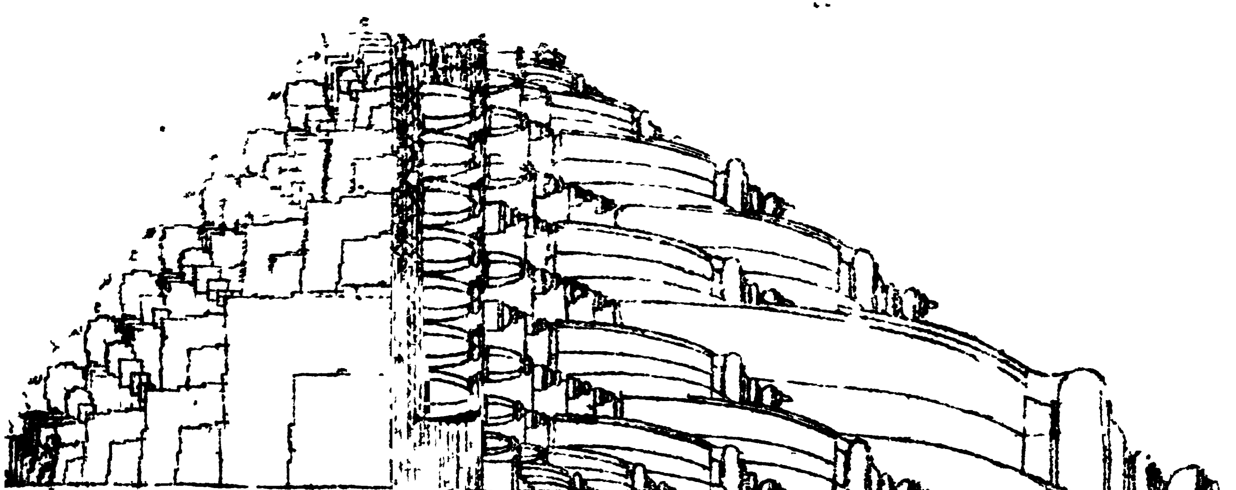
अर्थ—रेखाए तिलक (३) त्रण मेलवां, पढरे पण (३) त्रण तिलक करवां ने भद्र उरश्रंग त्रण करवां ने नंदि उपर श्रंग (२) बे मेलवां, ते मदर नीजोडे नंदिछे तेना उपर. ॥ ६२ ॥

॥ श्लोक ॥

ऐरावतस्तुविज्ञेयं भागाष्टमूलमंजरी ॥
एवंविधोहीकर्त्तव्यं प्रासादंलक्षणान्वितं ॥६३॥

अर्थ—गर्भेथी भाग (८) आठ ए रेखानो पायो राखवो ने गभारो भाग (१६) सोळनो करवो ते आखो एवी विधि वडे करवुं ते प्रासादनां लक्षण वडे ऐरावत जाणवो. ॥ ६३ ॥

इति ऐरावत प्रासाद, तुल भाग (२२) बावीस, श्रंग (८५) पंचाशी. ऐरावत नाम प्रासाद २१ मो. समाप्त.

॥२४॥ राजहंसप्रासाद: तुलभाग ॥२२॥ शृंग ॥८९॥

॥ श्लोक ॥

तद्रूपेतत्प्रमाणेच भद्रेश्रृंगचदापयेत् ॥
प्रासादं कारयेत्तत्र राजहंससउच्यते ॥ ६४॥

अर्थ–तेना ते तळ उपर भद्रे श्रृंग मेलीए त्यारे प्रासादनुं नाम राजहंस थाय छे, ते समजवुं.॥६४॥

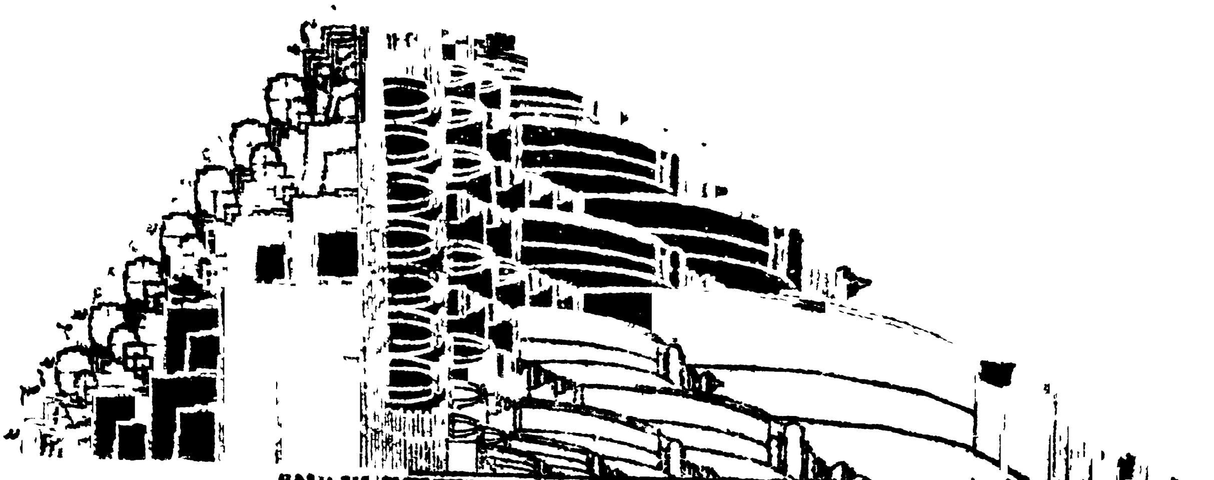
इति राजहंस प्रासाद, तुलभाग (२२) बावीस, श्रृंग (८९) नेव्याशी. राजहंस नाम प्रासाद २२ मो. समाप्त.

॥ श्लोक ॥

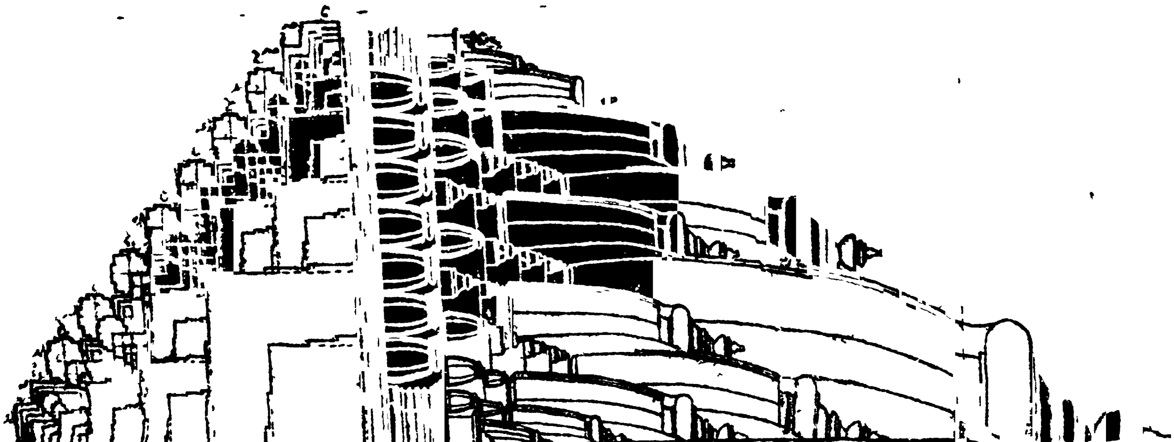
कर्णेश्रृंगय तस्य प्रासादग डात्तम ॥
सर्वालंकारसंयुक्त सर्वशोभाऽलंकृतं ॥६५॥

अर्थ—ते तळ उपर रेखाए श्रृंग (१) एक वधारवुं (जुमले बे हतां ते त्रण करवां) तो ते प्रासाद नुं नाम गरुड एवुं थाय छे. ते सर्व अलंकार युक्त करवुं. ॥६५॥

इति ग ड प्रासाद, तुल भाग (२२) बावीस, श्रृंग (९३) त्राणुं. गरुड नाम प्रासाद २३ मो. समाप्त.

[illegible] प्रासाद. [illegible]

॥२४॥ वृषभ प्रासाद तुलभाग ॥२२॥ शृंग ॥१७॥

॥ श्लोक ॥

कर्णेश्रंगपरित्यज्य नंदिकायांप्रदापयेत् ॥
इत्यानासाभागाकार्यं श्रंगदेयंचतुर्दिशं ॥६६॥

अर्थ—आगळना तळमां रेखा उपरथी खिखरी उपाडीने नंदिये मेलवी ते नंदि वच्चे ने पढरा वच्चे जे बीजी नंदि छे तेने खिखरी (२) बे चोढेली छे तेने हवे (३) त्रण करवी, रेखा उपर खिखरीओ बबे चारे तरफ करवी. ॥६६॥

॥ श्लोक ॥

सप्तनवांह्कयुक्ता कर्त्तव्यंलक्षणान्वितं ॥
वृषभनामसमाख्यात इश्वरेस्यसदाप्रीये ॥६७॥

अर्थ—आ प्रासादने इडां नंग (९७) सत्ताणुं करवां ते विस्तारे करवां तो तेनुं नाम वृषभ, प्रासाद थाय, आ प्रासाद इश्वर ने सदा प्रीय छे.॥६७॥

इति वृषभ प्रासाद. तुलभाग (२२) बावीस. श्रंग (९७) सत्ताणुं. वृषभ नाम प्रासाद २४ मो. समाप्त.

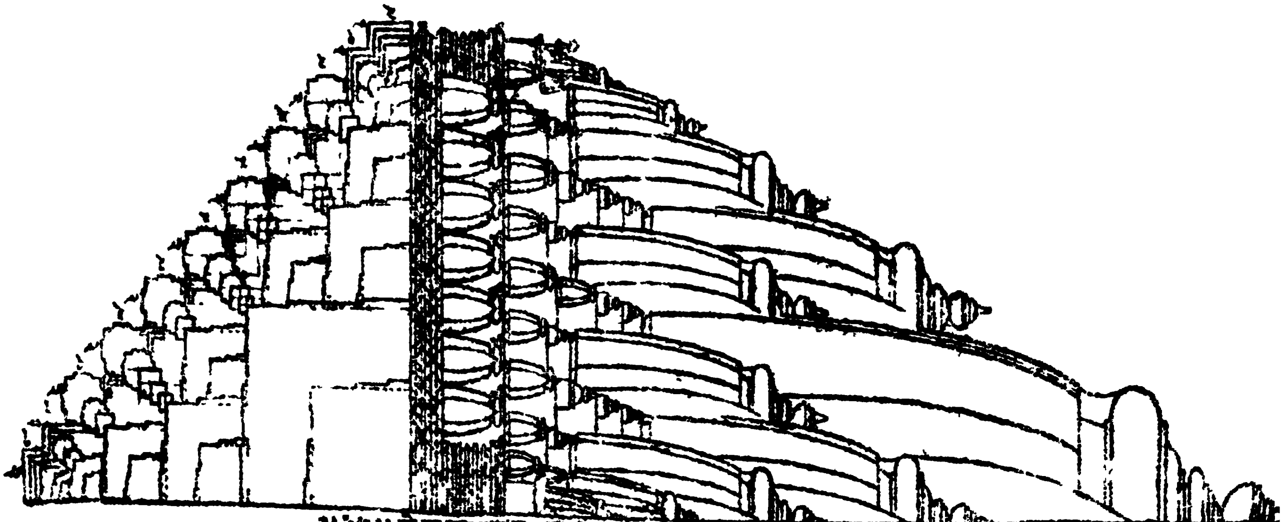
॥ श्लोक ॥

कर्णेश्रंगतदातस्य चैकोत्तरशतांडके ॥
मेरुश्चापीसमाख्याता कर्त्तव्यंत्रिपुमुर्तिषुः ॥६८॥

अर्थ—रेखाए श्रंग (१) एक वधारवुं (आगळ जे रेखा उपर श्रंग बे हतां तेमां एक वधारवुं तो जुमले श्रंग (३) त्रण करवां) त्यारे (१०१) एकसो ने एक इंडक थाय, तेनुं नाम मेरुप्रासाद थाय, ते शिव, ब्रह्मा ने विष्णुं ने माटेज करवो. ॥६८॥

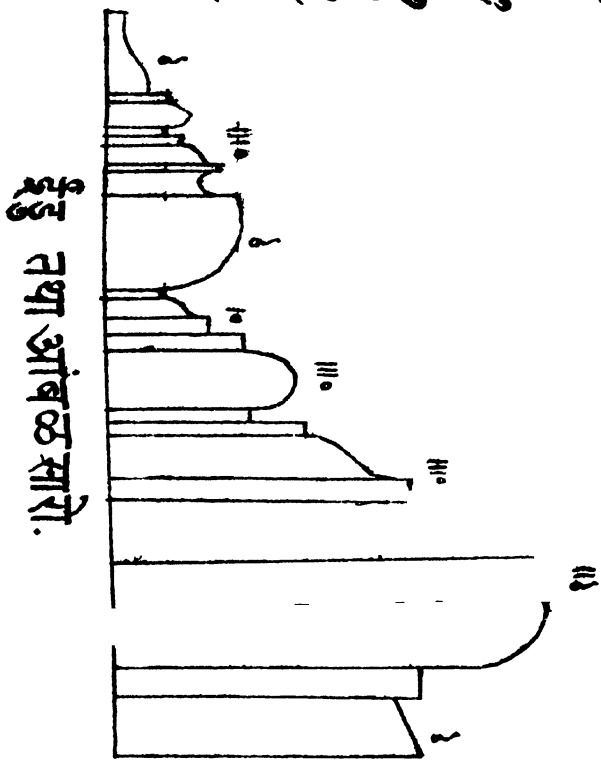
———*———

इति मेरु प्रासाद. तुलभाग (२२) बावीस. श्रंग (१०१) एकसो ने एक. मेरुनाम प्रासाद. २५ मो समाप्त.

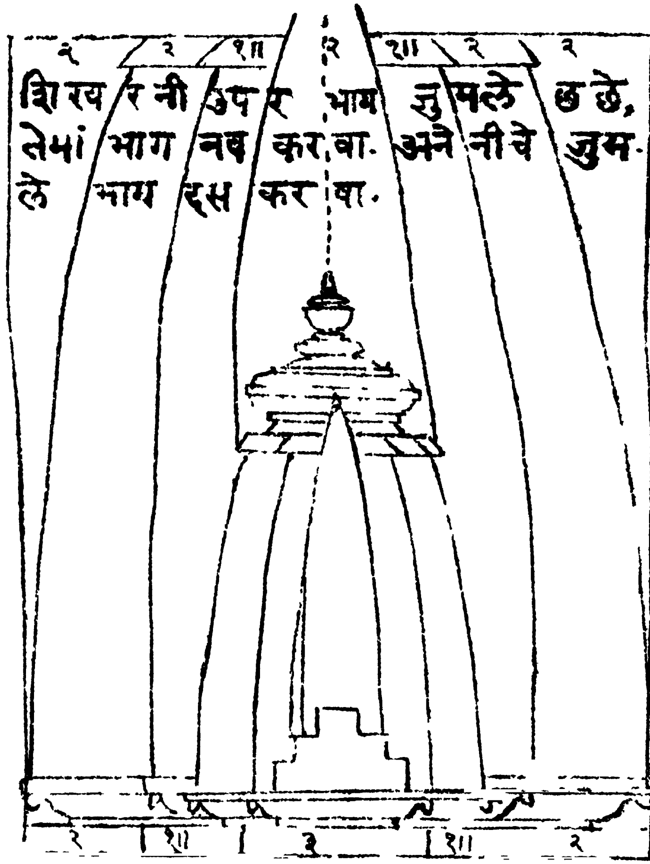

॥२५॥ मेरुप्रासाद-तुल्यभाग ॥२२॥ शृंग ॥१०१॥

પ્રાસાદના કુંભે જેટલું રેખાયે પહોળું હોય તેમાં ભાગ આઠ કરવા, એવા ભાગ એકનું પહોળું તથા ભાગ દોઢ ઉંચું ઈંડુ કરવું.

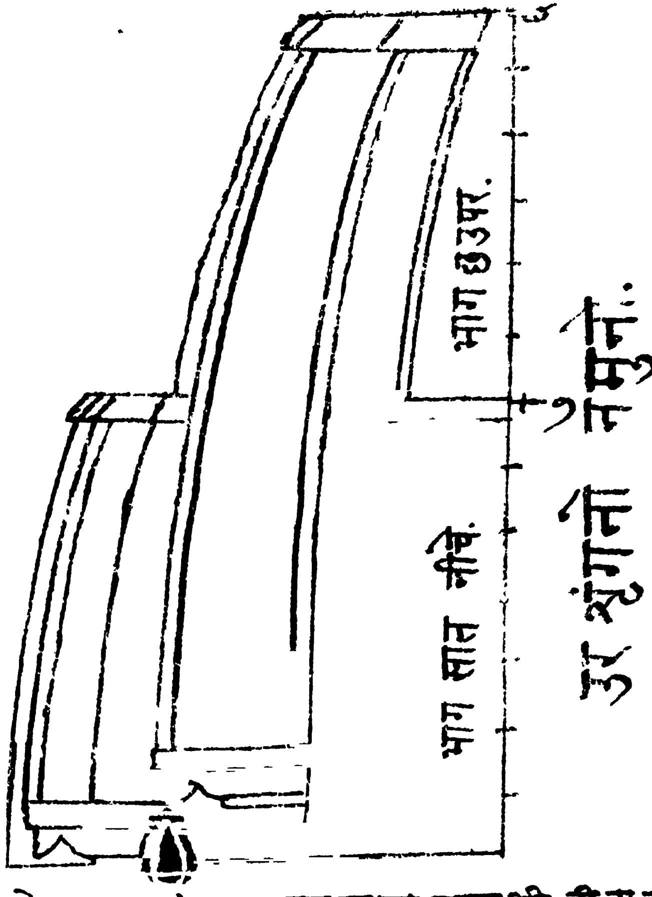

પ રા બરોબર આંબલસારો કરવો. ભાગ સાત બાંધણાના કરવા. તેવા ભાગ સાત ઈંડા સુધી ઉંચા કરવા. તે બાંધણાથી તે ઈંડા સુધી.

शिखरनी नमूणा.

पायचाना मथाळेथी ते बांधणाना तळंचा सुधी शिखर पायचेथी सवाखुं उंचुं करवुं, अने ते शिखर पद्मनी पांखडी घाटे करवुं, पायचे जेटलुं पहोळुं होय तेथी चार गणी कामडी करवी. तेणेथी रेखा ताणीए त्यारे [illegible] पद्मना घाटे थाय.

पहेला उर शृंगना पायचाना तळथी बीजा उर शृंगना मथाळा सुधी भाग तेर करवा, भागसात उर शृंग राखवुं, बीजुं उर शृंग भाग छ बांधणा मथाळा सुधी राखवुं.

॥ श्लोक ॥

सर्वकाममयामेरु यत्पुण्यंचप्रदक्षिणे
शैलंयक्षेष्टकंशैव लभ्यतेपुण्यसमादिकं ॥६९॥

अर्थ—सर्व काममय एवो जे मेरु तेना जेटलुं पुन्य प्रदक्षिणामां थाय, अने पर्वतनी प्रदक्षिणामां इच्छित जे कल्याण थाय तेटलुं समान फळ पमाय छे. ॥ ६९ ॥

॥ श्लोक ॥

हरिहरिण्यगर्भश्वा हरोदित्यकरोस्तथा ॥
एतेदेवास्थितामेरु नान्येषांचकदाचन ॥७०॥

अर्थ—विष्णुं, ब्रह्मा, शिव, सूर्य एटला देवताओने मेरुप्रासाद करवो. बीजा देवोने करवो नहि. ॥७०॥

इति सूत्रसंतान गणाकीर्ते प्रकाशे प्रधोतकारी श्रीभुवन देवाचारीयोक्त अपराजीत प्रक्रिया, पंचविंशति प्रासाद निर्णयोधिकारः समाप्त.

समाप्त.

अगाउथी आश्रय आपनार ग्रहस्थोनां नाम.

प्रत.	नाम.
	अमदावाद.
१००	सोलंकी कालुबाबु भवानीसींग
२	कडीया बापालाल लखमीचंद
१	रजपूत उमेदजी अजाजी
१	सुतार परशोतम शिवराम
१	कडीया सांकळचंद दुदाजी.
१	ठाकोर पुंजाजी गंभीरजी
१	झवेरी वाडीलाल वखतचंद.
१	महंमदमीयां यारुभाई

प्रत.	नाम
	धांगध्रा.
२५	सोमपुरा ओघडलाल मुळशंकर
३	,, भगवानजी हरिशंकर
१	,, महाशंकर रामकृष्ण
१	,, त्रंबकलाल रामकृष्ण
१	,, गीरजाशंकर रामकृष्ण
१	,, जटाशंकर गोपालजी
१	,, कानजी गोपालजी
१	,, प्रभाशंकर मोटा
१	,, नरभेराम देवराम

प्रत.		नाम.
१	,,	दलसाराम खुसाल
१	,,	दलाजी कल्याणजी
१	,,	जयेदेवलाल विश्वनाथ
१	,,	जटाशंकर जसाजी
१	,,	नीमजी खुशालदास.
१	,,	भवानीशंकर शिवराम

वढवाण.

प्रत.		नाम.
५	सोमपुरा	भगवानजी तुलसीदास
१	,,	ओघडलाल महाशंकर
१	,,	ठाकरसी महाशंकर
१	,,	चुनीलाल भूधर
१	,,	भीखालाल करशनलाल

प्रत.		नाम.
३	,,	देवचंद्र इच्छाराम

हरवद.

प्रत.		नाम.
१	सोमपुरा	रघुराम उमेद

पालीताणा.

प्रत.		नाम.
१	सोमपुरा	प्राणजीवन जेठालाल

वीसनगर.

प्रत.		नाम.
१०	सोमपुरा.	रवीकरण मगनलाल
२	,,	नरोत्तम रवीकरण
१	,,	भवानीशंकर विठ्ठलदास
१	,,	जदुलाल मोहनलाल
१	,,	लक्ष्मण नरभेराम

प्रत.	नाम.
	वडनगर
१	सोमपुरा. रामचंद्र छगनलाल
१	,, छबीलदास उमीयाशंकर
१	,, त्रीभोवन नानालाल
१	,, हरगोविंद इजतराम.
१	,, प्रहलादजी दलसुखराम
१	,, गीरधर मोहनलाल
	खंभात बंदर.
१	सोमपुरा मोहनलाल आदितराम.
१	,, त्रीभोवन शोभाराम
१	,, मुळचंद उमेदराम
१	कडीया नटवरलाल हरगोविंद

प्रत.	नाम.
	बुंदी.
१	गोडाशिलावट गेदीलालजी लक्ष्मणजी
१	,, भमरलालजी रोडजी
१	,, नथ्थुरामजी शंकरजी.
	ज्हाजपुर.
२	गोडशिलावट सोदास नंदराम
	जेपुर.
२	गोडशिलावट. सुंदरलाल बलदेव.
२	रुपनारायण नानुराम
१	दामोदर गोविंदराम
	जोधपुर.
१	वलीमहंमद मौलाबक्स

प्रत.	नाम.
१	खुदाबखस इशाकजी. मकराणा.
१	कडीयाभोइ. जीवराम हेमचंद. ईडर
	डुंगरपुर.
५	सोमपुरा गुलाबजी कल्याणजी
१	,, वजेशंकर कल्याणजी.
१	,, गोपाळ रुपचंद.
१	,, फतेचंद बापुलाल
१	,, धनजी मलुकचंद
१	,, नाथाजी कोदरजी
	केशरीआजी.
१	सोमपुरा कालुराम मोतीराम.
	सगवाडा.
१	सोमपुरा चंपालाल थावरचंद

प्रत.	नाम.
१	,, गोरधन थावरचंद.
१	,, नाथजी अमृतलाल
	पाटण.
१	सोमपुरा मोहनलाल इजतराम
१	कडीयाकुंभार मंगळदास मनसुख
१	भावसार नारण हरजीवन
	सुरत बंदर.
१	जोशी चंद्रशंकर मंछाशंकर
	कच्छकुंभारीआ.
२५	कोन्ट्राकटर सुतार रवजी रतनशी
१	मीस्त्री. डाह्या धनजी
४	कडीया, रामजी हीरजी. मोरबी.
१	कुंदनलाल भेरजी. उदेपुर.

शुद्धि पत्र.

पृष्ठ.	श्लोकमां के अर्थमां.	अशुद्ध.	शुद्ध.
३	छठ्ठा श्लोकना अर्थमां	लोको	लोकोए
५	बारमा ,, ,,	कारी	करी
८	अढारमा ,, ,,	मकवुं	मुकवुं
१३	त्रीसमा ,, ,,	पुष्प	पुष्य
१४	एकत्रीसमा ,,	,,	,,
,,	,, ,, ,,	मृगशिर्प	मृगशिर्ष
२०	त्रीजा श्लोकमां	मंदिरोश्चेव	मंदिरश्चैव
२१	चोथा श्लोकना अर्थमां	(१६)	(१५)
२९	वीसमा श्लोकमां	तद्रुप	तद्रुपे.
३५	एकत्रा ःमा ,,	विधोयते	विधियते
४१	चालीसमा ,,	पदान्वित	पदान्वितं
,,	एकतालीसमा ,,	शिखर	शिखरं

[illegible]